Ը· ՏԱՐԻ 2351 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 17 ՏՐԷ 4384 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1891 5 ՃԵՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1309 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ու ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ	150
» »	Վեցամսեայ	»	75
» »	Եռամսեայ	»	40
Օտար երկիրներէ	Տարեկան	Փրանք	58
» »	Վեցամսեայ	»	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր օրինակ	Տարեկան	Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց Թղթատարի ծախք միօրինակ		Ղրշ.	50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ յայլ գրութիւն ետ չի տրուիր.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՆՈՅԵՄ. 25|7 ԴԵԿՏ. 1891

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

«ԲԺՇԿԻ» ՄԸ ԶՈՒԱՐՃԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՔ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՆԱԽՈՐԴ ՏՆՕՐԷՆԻ ՄԸ

ՈՐՈՇՄՈՒՆՔ ԱԶԳ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Քաղաքական Ժողովը ազգային զգացման համաձայն որոշում մը տուաւ, չընդունելով Հիւանդանոցի երեք պատուարժան Հոգաբարձուաց հրաժարականն, որ յիրաւի անընդունելի էր այն հանգամանաց մէջ յորս կը ներկայանար. կարելի չէ ըսել թէ Ազգին այս անձնուէր և բազմավաստակ աշխատաւորք վշտանալու պատճառ չունէին, քանի որ՝ այնպիսի գործունէութենէ մը ետքն որ պարզապէս անօրինակ է ազգային վարչական, ընկերական, հոգաբարձուական և խորհրդական պաշտօնավարութեանց բովանդակ շարքին մէջ, երբ կը պատրաստուէին փառաւոր վերաշինութեամբ մը արժանապէս պսակել բազում տարիներու արդիւնաւոր աշխատութիւնը, մի միայն անձնական չարժառիթներէ թելադրեալ ոմանց անհանդուրժելի լեզուագարութեամբ այնպէս մը ցոյց կը տրուէր Ազգին առջեւ իբր թէ իրենց պաշտօնին թերացած, ազգային մեծագոյն հաստատութիւն մը իւր նպատակին անհամապատասխան վիճակի մէջ դրած և «սպանդանոց» դարձուցած լինին, կամակոր տգիտութեամբ և անհոգութեամբ. Արեւելքի մէջ բժշկաց ոմանց ընթացքին խիստ այլ անաչառ և ապացուցական քննադատութիւնն, որ ապաքէն անպատասխանի մնաց նո՛յն իսկ բժշկաց կողմէ, բաւական փոխարինութիւն չէր կրնար համարուիլ այս պատուական հոգաբարձուներուն դէմ ուղղեալ վիրաւորիչ դիտողութեանց. զի Պատ. բժիշկներն Հիւանդանոցի խնդրոյն մէջ Ազգին երախտագիտութեան վրայ իրաւունք ունենալու համար մասնաւոր բան մը չէին ըրած վաթսուն տարիէ ի վեր, և երբ քննադատուէին, վշտանալու մասնաւոր իրաւունք մը չունէին բնաւ. մինչ այս երեք Հոգաբարձուք տասն երեք տարիներէ հետէ իրենց ժամանակն, իրենց խելքն ու իրենց դրամը միանգամայն Հիւանդանոցին նուիրած լինելով, մեր ամենուս վրայ երախտագիտութեան անժխտելի իրաւունք մը ստացած են, ուստի և երբ իրենց ըրածները մոռացութեան տրուելով հրապարակի վրայ վատահամբաւէին, իրաւամբ կրնան վշտանալ, եւ Ազգ. Վարչութեան գործն էր յանուն Ազգին պաշտպան կանգնիլ իւր զրպարտեալ աշխատաւորաց ու բարերարաց արժանապատուութեան և մեծ հաստատութեան մը ճշմարիտ շահուց. Երբ մանաւանդ Հիւանդանոցի նախորդ բժիշկ մը կ'ելնէ և՝ իւր անցեալ զանցառութիւնները մոռացութեան տալու համար՝ անդէպ պայրոյթով մը բորբոքեալ անհիմն գրութիւն մը կը հրատարակէ «անպատկառ» լեզուաւ մը որ զամէն աչք յայտուց կը կրթէ, մարդ մեծ համբերութեամբ մը զինեալ պէտք է լինի՝ Ազգին ծառայել յամառելու համար.

Ուստի, որչափ չենք զարմանար Հիւանդանոցի Հոգաբարձուաց հրաժարականին վրայ, նոյնչափ գովելի կը գտնենք Վարչութեան ընթացքն, որ հաշտարար դեր մը կը կատարէ մինչ, որ լիակատար վստահութիւն յայտնելով հրաժարեալ Հոգաբարձուաց վրայ, ո՛չ իսկ պէտք կը տեսնէ այն անաչառ քննութեան զոր Հոգաբարձուք կը պահանջէին՝ համոզմամբ թէ այնպիսի քննութիւն մը եւ. բեւան պիտի հանէ իրաց իսկական վիճակը, ճշմարիտ պատասխանատուութիւններն, և ամենէն աւելի աղմուկ յարուցանողներուն սուտ անձնական չարժառիթները. Մեզ կը մնայ մաղթել միայն որ Ազգ. Վարչութեան առաջադրութիւնն իւր նպատակին հասնի, և հրաժարեալ Հոգաբարձուք յանձն առնուն շարունակել իրենց ծառայութիւնները վերակազմեալ Հոգաբարձութեան մէջ, —գէթ ժամանակ մ'եւս, մինչեւ որ իրենց նորընտիր անդամակիցք կարենան վարժուիլ գործերն առանձին վարելու. Վարչութիւնն այս անգամ ալ երկու բժիշկ անդամներ տուած է Հոգաբարձութեան. Որովհետեւ առաջնակարգ ճանչուած բժիշկները, մէկ մէկ պատճառաւ, կը հրաժարէին իբրեւ Հոգաբարձութեան անդամ իրենց ժամերուն մէկ մասն Ազգին նուիրելու առաջարկութենէն, Վարչութիւնն հարկ դատած է այս անգամ Հոգաբարձու կարգել բժշկական դասուն նուազ ճանչուած անդամներէն երկու հոգիք, որք պետական ծառայութեան մէջ գտնուելով և տրամադրելի ժամանակներ ունենալով, յուսանք թէ կարեւոր ծառայութեամբք չուտով կը ծանուցուին և կը գնահատուին ազգային շրջանակի մէջ եւս.

⁂

Տեղական թերթի մը մէջ [illegible] մին ասութեամբ անանուն զոյգ մը գրութիւնք երեւցան, որք կ'ենթադրուի թէ գրուած ըլլան այն բարի դիտաւորութեամբ որ ո՛ եւ իցէ պատասխան մը տուած ըլլայ Արեւելքի մէջ հրատարակեալ վեցեակ խմբագրականին, Ազգ. Հիւանդանոցի խնդրոյն վրայ.

Այդ չատախօս գրուածքին հեղինակն Արեւելքէն պատասխան ընդունելու գոհունակութիւնը պիտի չունենայ. Առ այս մէկէ աւելի պատճառներ կան.

Առաջինն այս է որ իւր արժանաւոր պատասխանն արդէն կը գտնէ նոյն այն յօդուածոց շարքին մէջ որոց պատասխանել կարծեր է.

Բաց աստի, այս «հանրագիր ստորագրողն» Հիւանդանոցի խնդրոյն սկսելէն ի վեր զգացած սրտայուզութեան բերմամբ մոռցած թուի լինել աշխարհաբար հայերէնը. Տեսէ՛ք ինչպէս կ'ամփոփէ Արեւելքի վեց յօդուածոց իմաստն՝ անոնց պատասխանելու համար.

«Արեւելքի յօդուածներուն եզրակացութիւնը սա է թէ բժիշկները կը զրպարտեն զհոգաբարձութիւնը «պակասութիւններ կան» ըսելով Հիւանդանոցին մէջ, որու վիճակն՝ ըստ Արեւելքի՝ գոհացուցիչ է.»

Այսպէ՞ս կը հասկնաք մեր գրածներն, ո՛վ Տոքթոր. Եթէ ձեր դարմանած հիւանդներուն ալ վիճակն ա՛յսպէս կը հասկնաք, պէտք է խոստովանիլ թէ Տքթ. Եազուպեանի [illegible]ներէն գանգատողը դուք պէտք չէ լինիք.

Բայց ո՞ր թերթն, ո՞ր Տոքթորն Արեւելքէն աւելի մանրամասն կերպիւ մատնանիշ ըրաւ Հիւանդանոցի ընդհանուր պակասութիւններն և իւրաքանչիւր յարկին մէջ դեռ եւս պէտք եղած մասնաւոր բարենորոգումներն.

Ո՞ր ապուշն ըսած է երբեք թէ Հիւանդանոցը բարենորոգումներու ընդունակութիւն չունի դեռ. Բայց գրած ենք ու կը կրկնենք, ա՛յլ է Հիւանդանոցը դեռ եւս կրնայ բարւոքիլ ըսել, ա՛յլ է «Հիւանդանոցն երբեք ազգային ակնկալութեանց չէ համապատասխանած, Հիւանդանոցին վիճակն երբեք չէ բարւոքած» ըսել, ինչպէս գրուած էր բժշկական հանրագրոյն մէջ. Դուք որ այդ գիրն ստորագրեր էիք, և հիմա կ'ելնէք յանուն ձեր պաշտօնակցաց խօսիլ, պարտէիք նախ և առաջ զա՛յդ ապացուցանել, ինչպէս Արեւելք որոշապէս հրաւէր կարդացած էր՝ յանուն պատմական ճշմարտութեան. Բայց այդ չէք ըներ, որովհետեւ, մասնաւորապէս դուք, Տոքթոր էֆ., ձեր գրութենէն դատելով, բան մը չէք գիտեր Հիւանդանոցի ո՛չ անցելոյն ո՛չ ներկային վրայ. Դուք անձնական հակառակութեան ոգւով մը ասպարէզ նետուած էք, բայց Ազգ. Հիւանդանոցի վիճակին վրայ երբեք բան մը չէք սորված, բան մը չէք քննած, Հիւանդանոց անգամ չէք գացած, ո՛րքան փոյթ կ'ընէք Հիւանդանոցի բարօրութեան վրայ. Ձեզ համար արուեստակցի մը խնդիրը կայ մէջտեղ, ո՛չ թէ ազգային մեծ հաստատութեան մը. Ձեր բոլոր գիտցածները Տքթ. Հինքեարպէյէնտեանի զրուցածներն են, որ իւր «հոգւոյն վիճակը» պարզեց իւր հռչակաւոր գրութեամբ, այն Տքթ. Հինքեարպէյէնտեանին որ պարզապէս Տքթ. Եազուպեանի հակառակորդն ըլլալով, իւր խօսքերն իբրեւ պատգամ ընդունիլ խոհեմութիւն չէ, այլ պէտք է անաչառ քննութեան ենթարկել, ինչպէս իրաւամբ կը պահանջէին հրաժարեալ Հոգաբարձուք.

⁂

Եւ յետոյ, ի՞նչպէս կ'ուզէք որ կարեւորութիւն տանք ձեր գրութեան ու անոր պատասխանենք. Դուք ո՞վ էք. Իրաւցնէ բժի՞շկ էք. Շա՛տ կը տարակուսինք. Բժշկի վայելուչ բան մը չենք գտներ բնաւ ձեր գրութեան մէջ. Ո՛չ մին կը գտնենք ձեր գրութեան մէջ ա՛յն հռչակաւոր պակասութիւններէն որք՝ հանրագրոյն մէջ կ'ըսէիք թէ՝ «բժշկաց եւեթ ծանօթ են». Նոր լոյս մը, Հիւանդանոցի վերաբերեալ նշմարուած իրողութիւն մը, պակասութիւն մը, կամ բարենորոգման նոր գրութիւն և դիւրութիւն մը, ոչինչ, բացարձակապէս ոչինչ կը գտնենք ձեր երկար ոռնչաբանութեան մէջ, զոր խնդրոյն վրայ բնաւ տեղեկութիւն չունեցող ո՛ և է դպրոցական մ'ալ կրնար գրել և յիշեալ մանրաթերթին մէջ հրատարակել.

Ո՛չ, կը սխալինք. Կէտի մը վրայ ex cathedra իբրև Տոքթոր դաս մը կուտաք մեզ. Մեզ որ բժիշկ չենք, և համարձակեր էինք Հիւանդանոցի խնդրոյն վրայ կարծիք յայտնել՝ քաջալերուելով այլոց օրինակէն որք Հիւանդանոցի խնդրոյն վրայ կը խօսին առանց մեզմէ աւելի բան մը գիտնալու Հիպոկրատի սքանչելի արուեստին վրայ, մեք միամտութեան վայրկենի մը մէջ կարծեր էինք — ո՛վ մոլորութեան — թէ «Հիւանդանոցն ա՛յն ատեն կատարելագործուած պիտի լինի երբ իւր ներքին հիւանդաց բաժնին գլուխը գտնուի ներքին հիւանդութեանց փորձ մասնագէտ մը, վիրաբուժական սրահին գլուխը՝ մասնագէտ վիրաբոյժ մը, և յիմարանոցին գլուխը վկայեալ aliéniste տոքթոր մը, յիմարաբոյժ մը». Ա՛յս էր մեր իտէալ՝ Հիւանդանոցին նկատմամբ. Սխալե՞ր ենք. Իբրեւ բժիշկ կը հաճիք ուսուցանել մեզ թէ «Ո՞չ ապաքէն բժիշկներն ամեն բան մէկտեղ կը սորվին, և՛ ներքին հիւանդութիւնք, և՛ յիմարաբուժութիւն և՛ վիրաբուժութիւն, ի՞նչ անտեղի պահանջում՝ մասնագէտներ պահանջել». — Ա՞յս էր ձեր ըսելիքն իբր բժիշկ. — Ո՞վ չի գիտեր թէ բժիշկներն ընդհանուր կերպիւ ամեն բան կը սորվին, — բաց ի հայերէն աշխարհաբարէ. բայց և այնպէս, մեզմէ ո՞վ Աստուած չընէ՝ ջղային հիւանդութեան դէպք մ'ունենայ, առաջ Տքթ. Մօնճէրին և հիմա Տքթ. Քասթրօն կամ Տքթ. Ազատեանը չի կանչեր, վիրաբուժական մեծ գործողութեանց մէջ ո՞վ չի կանչեր Գամպուր օղլուն, Մաթթէոսեանը, Նաֆիլեան փաշա, և այլ հայ վիրաբոյժներ. Եւ քանի որ վէճն Հիւանդանոցի վրայ է, ո՞վ կ'ըսէ թէ մասնագէտներ պէտք չեն հոն. Դուք, Պրն. Տոքթոր, երբեք կարդացա՞ծ էք բժշկութեան այն ճիւղն որ Հիւանդանոցաց Մատակարարութեան վրայ կը խօսի. Եթէ հիւանդք ժամանակ չեն թողած ձեզ որ կարդաք, կը յորդորենք զձեզ աչքէ անցունել գոնէ Արեւելքի չորեքշաբթի աւուր թուոյն մէջ Լոնտոնի Հիւանդանոցներուն վրայ ընտիր թղթակցութիւնն, յորմէ չատ բաներ կրնաք սորվիլ, — եթէ անարժան չէք համարիր ձեր մեծ հմտութեան.

Իբրեւ բժիշկ ուրիշ բացատրութիւն մ'ալ կուտաք մեզ, որուն համար չատ շնորհակալ ենք. զի մեր չգիտցած մէկ նորութիւնը կ'իմացնէք. Հարցումներու երկար շարքի մը մէջ որուն և ո՛չ մէկուն պատասխան մ'ունիք, ուզեր էինք իմանալ ձեզմէ թէ «ո՞ւր էր բժշկական դասն երբ Հիւանդանոցն ընդհանրապէս և՛ իւր բժշկական ճիւղն ի մասնաւորի հիմակուընէ չա՛տ աւելի ողորմելի արգահատելի վիճակի մէջ էին». — Կը պատասխանէք թէ «բժիշկներն ալ անդին պարապ կեցած չունէին, որովհետեւ ձրի հիւանդներ կը դարմանէին, զորս եթէ մեք չդարմանէինք անձնուիրաբար և մարդասիրաբար, անշուշտ Հիւանդանոց պիտի դիմէին».

Կ'արժէ ուրեմն իմացնել ձեզ թէ Պոլսեցի հիւանդներն որք ձրի նայող բժիշկներուն կը դիմեն, չե՛ն այն հիւանդներն որք Հիւանդանոց կ'երթան կամ կ'ընդունուին հոն. Ըսինք արդէն որ Հիւանդանոցը պանդուխտ և անօք հիւանդաց յատկացեալ է Սահմանադրութեամբ և իրաց բնութեամբ. Պոլսեցի հիւանդները, կամ Կ. Պոլսոյ մէջ ընտանիք ունեցող գաւառացի հիւանդներ որք ձրի նայող բժիշկներու կը դիմեն, եթէ չգտնէին հայ բժիշկներն որք ձրի նայէին, պիտի դիմէին օտարազգի բժիշկներու, բայց Հիւանդանոց պիտի չերթային.

Եւ յետոյ, եթէ լոկ անձնուիրութեան և բարեգործութեան համար է որ բժիշկները ձրի հիւանդ կը նային չաբթուան մէջ որոշեալ ժամեր, ինչո՞ւ համար այս առաքինութիւնն ընդհանրապէս ի գործ չեն դներ այլ եւս երբ արուեստին մէջ հիննան և երբ յաճախորդաց մեծ թիւ մ'ունենան. — Բայց ո՞չ չի գիտեր թէ ձրի հիւանդ նայիլը կարգ մը բժշկաց համար նոյնքան բարեգործութիւն է, նոյնքան անձնուիրութիւն է որքան ո՛ և իցէ միջոց մը արուեստին մէջ վարժութիւն և համբաւ շահելու.

⁂

Աւելի յառաջ երթալու և նորէն խնդրոյն էութեան մէջ մտնելու պէտք չունինք ի պատասխանի «հանրագիրն ստորագրողներէն միոյն». Երբ մեր վեց յօդուածները կը գրէինք, 43 Պատ. բժիշկներու հետ խօսելու պատիւն ունէինք. Արդի պարագայիս մէջ, չգիտենք թէ մեր խօսքն ու՞մ կ'ուղղենք. Արեւելք այս խնդիրն ի սկզբանէ անտի անկեղծութեան խնդիր մը նկատելով, իւր ակնարկեալ խմբագրականին մէջ պահանջած էր որ խնդրոյն վրայ խօսիլ ուզող բժիշկներն իրենց ստորագրութեամբ գրեն (*). Այս կերպիւ պիտի կրնայինք իմանալ, օրինակի համար, թէ Հիւանդանոցի խնդիրն ամենէն աւելի արծարծող և Կ. Պոլսոյ ֆրանսերէն լրագրաց մէջ Հայոց Հիւանդանոցին դէմ անհիմն ակնարկութիւններ հրատարակող հայ բժիշկներն անո՞նք են որոց համար չար լեզուներ կ'ըսեն թէ յոյս ունին այս աղմուկին բերմամբ Տքթ. Եազուպեանի տեղը բռնել, երբ յաջողին Հիւանդանոցէն հանել զնա. Մանրաթերթին խոշորաբան յօդուածագիրն, իւր անունը ծածկելով, աւելի եւս կը հաստատէ մեր կասկածը թէ այս խնդրոյ մէջ անկեղծութեան բացարձակ պակասութիւն մը կայ. Այս կասկած եւս քան զեւս կ'աւելնայ, երբ յօդուածագիրն հարկ կը համարի յայտարարել թէ հռչակաւոր հանրագիրն ստորագրող բժիշկներն իրարմէ կախում չունին բնաւ, իրարու խո՞յը չինելու պէտք չեն զգար, ազգակցութեան և խնամութեան կապերով կապակցեալ չեն իրարու հետ, բժշկական խորհրդակցութեանց եւ այցելութեանց զիրար հրաւիրելու և զանազան թաղերու մէջ զիրար յանձնարարելու պէտք չունին, վերջապէս բոլորովին անշահախնդիր և անկախ մարդիկ են ամենքն ալ անխտիր. — Իրա՞ւ. Շատ պէտք կա՞ր այսպիսի բացատրութեան մը.

⁂

Նուպիճան էֆէնտի Իփէքեան, որ տասն տարի Հիւանդանոցի Տնօրէն եղած է արդի Հոգաբարձութեան պաշտօնավարութենէն յառաջ, և այժմ վաճառականութեամբ կը պարապի ի Սամսոն, երկար գրութիւն մը հաղորդելով մեզ՝ կը պատասխանէ բժշկական հանրագրոյն. Բայց որովհետեւ իւր ի մէջ բերած պատմական դիտողութիւնք և ապացոյցք ըստ մեծի մասին բացատրուած են արդէն Արեւելքի խմբագրականաց մէջ, զանց կ'ընենք հրատարակել. Իփէքեան էֆ. խղճի պարտ կը համարի վկայել թէ Հիւանդանոցի անձուկ և խեղճ օրերուն ինք տասն և չորս հայ բժիշկներու դիմում ըրաւ, որպէս զի գան այցելեն Ազգին Տունն, և կարեւոր բարենորոգումներու վրայ խօսին Ազգին՝ հոգաբարձուական, քննչական և բժշկական պաշտօններ ստանձնելով, բայց անոնք մերժողական պատասխան տուին, ըսելով թէ «Ազգ. Հիւանդանոցն ասանկ եկեր է ասանկ կ'երթայ». Այն 14 բժիշկներուն 10 ն ողջ են, և հանրագիրն ստորագրողաց մէջ կը գտնուին անոնցմէ ոմանք. Իւր պաշտօնավարութեան տասն տարւոյ միջոցին մէկ-երկու անգամ բժիշկներ եկան Հիւանդանոցը, բայց ո՛չ իսկ հիւանդարանը պտըտեցան. Միայն հետաքրքրաշարժ գործողութիւն մը դիտելու եկած էին. Գալով արդի Հոգաբարձուաց, Իփէքեան էֆ. կը վկայէ թէ Ազգը մեծապէս երախտապարտ է այս անձանց բարւոք մատակարարութեան և անձնական զոհողութեան, որոց շնորհիւ Հիւանդանոցը ցայս վայր նմանը չտեսած բարեկեցութիւն կը վայելէ. Իրենք՝ Հիւանդանոցի նախկին պաշտօնեայք՝ կը յիշեն այնպիսի տագնապալի ժամանակներ երբ իրենց ժամացոյցը գրաւ դնելով պատսպարելոց համար հաց գնած են, քանի որ օրական պարէնը չի բաւեր պատսպարելոց անօթին. Այն նեղ օրերուն երբ Հիւանդանոցն ո՛չ վարկ ունէր, ո՛չ դրամ, ո՛չ մթերք, երբ նուէրք դադրած էին, և պատսպարեալք հիմակուան չափ խնամք չէին ընդուներ, բժիշկներն Հիւանդանոցի անունն անգամ բերաննին չառին. Այն. Սենեքերիմ էֆ. Մանուկեանի հրաժարումէն ի վեր, երբ քանի մը

(*). Պէտք է միանգամ ընդ միշտ յայտարարենք թէ յառաջիկային մէջ եւս նկատողութեան բնաւ պիտի չառնունք անստորագիր յօդուածներն. Այս տեսակ խնդրոց մէջ քիչ չատ բարոյական քաջութիւն մը պէտք է, զոր ապաքէն անկեղծութիւնը միայն կուտայ, անստգիւտ խիղճն. Եւ որ զուրկ է այն քաջութենէ, արժանի չէ որ իւր խօսքին կարեւորութիւն ընծայուի.

—)(104)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԵՐԿՈՒ ԱՆՄԵՂՆԵՐ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՈՃՐԻՆ ՄՕՏ

Պարուլ հանեց քասքէթն և դէպի երկինք ողջունեց.

—Շիք կնիկ մը, բարձր դասէ, զոր Պեքի կը կոչէին. Արդ, այդ չիկահերին պատճառաւ չուտով ճամբայ կ'ելնեմ եւ գիշեր մը զօրավարին տունը կը հասնիմ. Այո, բայց ահա, վեց ամիս առաջ եղած գողութենէն ի վեր զօրավարն զգուշութիւններ ձեռք առած էր. Սպասաւոր մը կը պառկէր իր քովը. Ուրիշ մըն ալ գետնայարկը կը պառկէր. Ինք բան մը չպիտի իմանար, վասնզի խուլ էր. Ներս մտնելու պէս վրաս կ'իյնան. Խաղ չէր ասիկա. Կը պծիմ և պատուհանէն կը ցատքեմ. Պարտէզէն կ'անցնիմ, դաշտը կը մտնեմ և անտառը կը հասնիմ. Եւ րէվոլվէրի գնտակներուն սուլիւնը կը լսեմ. կարծես խոշոր ճանճեր էին. Բարեբախտաբար ամենուն վերք չառի, ծերուկս. Անտառները զիս կը պաշտպանեն. մինակ չեմ համարձակիր ինքզինքս ցուցնել. միայն գիշերը կը ճամբորդեմ. Անտառներուն մէջ կը պառկիմ և քիչ մը առաջ անկողինս պիտի երթայի պատրաստել, երբ, ճերմակ ճամբուն վերեւէն, դաշտին մէջ նշմարեցի զքեզ եւ ճանչցայ, ծերուկս. Ամարանոցին մէջ դէմքիս նկարագիրն առին, որ ոստիկաններուն քովն ըլլալու է. Ուրեմն պէտք է որ ծածկուիմ.

Եւ սփոփուածի հառաչ մը արձակելով.

—Սակայն, բախտս բանեցաւ որ հոս գտնուեցար դուն...

—Ըրածէս աւելի բան մը չեմ կրնար ընել քեզի համար.

—Օ՛հ, մինչեւ ետքը սիրուն պիտի ըլլաս դուն. Չպիտի մոռնաս որ կեանքդ ինծի կը պարտիս. Եւ եթէ մոռնաս, գէթ պիտի յիշես որ եթէ ձեռք անցնիմ, նախ ոստիկանատան մէջ, և ապա զիս հարցաքննող մարդուն պիտի պատմեմ թէ զօրավարին ամարանոցն ինծի հետ կողոպտեցիր. առանց հաշուելու ճագարները, հաւերն ու վառեակները... առանց հաշուելու տակաւին ուրիշ բան մըն ալ, յարեց աւազակն, աղէտալի ժպիտով մը.

—Ուրիշ ի՞նչ, ըսաւ Շարլօ, գլուխը վեր առնելով.

—Այո, Մանթի մարդը, պարտիզպանը, գիտես որ ինծ օգնեցիր զայն սպանելու համար... Ա՛հ, յիշողութիւնդ կարճ է.

—Թշուառակա՛ն, գո՛ղ եւ մարդասպա՛ն.

—Նախատի՞նք. Շնորհակալ եմ. Վեհանձն չես. Քրիքէն քեզմէ ազնիւ է.

—Քրիքէ՛, ըսաւ Շարլօ, յանկարծ զգալով այն համակրանքն զոր կը տածէր իր նախկին տառապանաց ընկերին նկատմամբ.

—Այո. Անիկա ապագային շնորհքով մէկը պիտի ըլլայ.

—Ի՞նչ եղաւ, իմ խե՛ղճ Քրիքէս, ի՞նչ ըրիր զայն.

—Զօրավարին ստակն ինծի հետ կերաւ Փարիզի մէջ. Յետոյ, ինծի հետ, զօրավարին տունն եկաւ յուսալով որ պիտի կըրնայինք անկից առնելու վեցամսեայ կըտրօննիս. Ինծի պէս խոյս տուաւ, վասնզի լրտեսութիւն կ'ընէր. Բայց ա՛լ չտեսայ զայն.

Պարուլ լմնցուցած էր իր հացի կտորը.

Ոտքի ելաւ.

—Ուրեմն, ծերուկս, հիմա պիտի ըսեմ քեզմէ ուզածս.

Չէր առաջարկեր. Չէր խնդրեր. Կը պահանջէր.

—Սըտեղի խոշոր ագարակին մէջ հովիւ չե՞ս.

—Այո, քեզմէ բաժնուելէս ի վեր.

—Ո՞ւր կը պառկիս.

—Փարախին մէջ.

—Անկողինիդ մէջ երկու հոգիի տեղ կա՞յ.

Շարլօ չի պատասխանեց.

Միւսը ցնցեց զնա.

—Չի լսեցի՞ր.

—Վերջապէս ի՞նչ կը խնդրես, խօսէ՛, միտքդ բացատրէ.

—Կուզեմ որ քանի մը օր պահես զիս և սնուցանես. Մէկը չպիտի կասկածի. Տեղէս չպիտի չարժիմ. Կը խոստանամ քեզ. Մնաց որ, ինքզինքս չցուցնելու մէջ մեծ շահ ունիմ. Քեզի ըսի և նորէն կը կրկնեմ, ոստիկաններն ետեւէս ինկած են և երեկ տեսայ անտառին մէջէն անոնց անցնիլը. Անշուշտ սունկ փնտռելու համար չէր. Ասկից զատ, երբ ժամանակ մը ծածկուած մնամ հոն և ա՛լ իմ վրաս չի մտածեն, խոստացած երեսուն Փրանքդ պիտի տաս. Կառախումբ պիտի հեծնիմ և ա՛լ չպիտի տեսնեմ զնա.

—Խօսք կուտա՞ս.

—Կուտա՛մ.

—Երդում ըրէ՛.

—Կ'երդնո՛ւմ.

—Լա՛ւ, թող ըսածդ ըլլայ. Անտառը դարձիր. Ագարակին դիմացը գնա և մացառներուն մէջ գիշերուան սպասէ. Պիտի գամ գտնեմ զքեզ.

—Վստահ եմ քու վրադ, ծերուկս.

Պարուլ քանի մը քայլ առաւ հեռանալու համար.

Յանկարծ կանգ առաւ, և չրթանցը վրայ ունենալով միշտ իրեն սովորական եղող այն չարանենգ ու վայրագ ժպիտն.

—Աղէկ միտքս ինկաւ, Պերթինի վրայ չե՞ս խօսիր.

—Անոր վրայ բա՛ն մը ըսելիք չունիմ քեզի.

—Գէթ ըսէ թէ ի՛նչ եղած է.

—Քեզի՞ ի՛նչ.

—Շատ աղէկ.

Բայց Շարլօ մտածեց թէ Պարուլ քիչ ատենէն պիտի տեսնէր Պերթինը.

—Ինծի հետ ագարակն է.

—Ա՛հ, ա՛հ, պարոնն իր տիկինը կը ծածկէ՞.

Այն ատեն Շարլօ, ճակատը խորշոմեալ, աչուըները փայլփլուն, Պարուլին մօտեցաւ, չատ մօտ և խուլ ձայնով ըսաւ.

—Եթէ անոր դպչիս, եթէ անոր հետ խօսիս, միտքդ բեր որ միշտ քովս ունիմ դանակս, որուն ծայրը դուն կը ճանչնաս. փորդ կը խոթեմ զայն, առանց վարանելու.

Եւ երկու երիտասարդներն— երկու մարդերն իրարու երես կը նայէին աչուըներն սարսափելի ատելութեամբ լեցուած.

Երբ Շարլօ՝ մթնելուն՝ իր ոչխարները Բիէն-տը-Մարպը տարաւ, Պերթինին հանդիպեցաւ որ բակէն կ'անցնէր.

Մանկամարդ աղջկան աչքին զարկաւ անոր մռայլ դէմքն ու տխրութիւնը.

—Աստուա՛ծ իմ. ի՞նչ ունիս, Շարլօ.

—Քիչ մը ետքը կ'ըսեմ.

Երբ հօտը փարախը տարուեցաւ, Շարլօ նշան ըրաւ Պերթինին և երկուքն ի միասին հեռացան.

—Ի՛նչ խորհրդաւոր կերպարանք է այդ, ըսաւ Պերթին փորձելով ժպտիլ.

Բայց լռեց, երիտասարդին երեսը նայելով. Իրաւ անոր դէմքը ժպտուն երեւոյթ չունէր. Այլայլած էր, դժամ եւ գրեթէ չարաշուք էր.

Այն ատեն Պերթին կարծեց թէ յանդիմանութիւն մը պիտի լսէ.

—Ինծի՛ դէմ բա՞ն մը ունիս.

—Ո՛հ, ոչ, ո՛հ, ոչ, Պերթին.

Տեսակ մը տենդով համբուրեց աղջիկը, յետոյ անմիջապէս ցած ձայնով պատմեց նմա Պարուլի ժամանումը.

Պերթին, սաստիկ տժգունած, մտիկ կը դնէր.

—Աւասիկ խոստացածս, ըսաւ Շարլօ վերջացնելով, աղէկ ըրի՞.

—Չեմ կրնար ըսել թէ աղէկ ըրեր ես, Շարլօ, պատասխանեց մանկամարդ աղջիկը, վասնզի գիտես թէ Պարուլ թշուառական մըն է և սոսկմամբ կը տեսնեմ անոր այս տունը մտնելն ուր այնքան բարեսրտութեամբ ասպնջականութիւն գտանք.

—Բայց ուրիշ կերպ չէի կրնար ընել, ըսաւ կատաղութեամբ... Եթէ Պարուլ բռնուի, իր սպառնալիքներն ի գործ պիտի դնէ. Ապահով եմ. Եւ մենք պիտի կորսուինք.

—Այո, այո, ըսաւ Պերթին, ուրիշ կերպ չէիր կրնար ընել. Եւ սակայն կը վախնամ, կը վախնամ.

—Երկար ատեն չի կենալու խօսք տուաւ.

—Աւելի աղէկ. բայց հոս գտնուած միջոցին պէտք է հսկել անոր վրայ՝ արգիլելու համար որ գէշ գործ մը չի գործէ, վասն զի գիտես որ ամեն բանի կարող է.

—Ամեն տեսակ ոճրի, այո.

Շարլօ, ինչպէս ըսած ենք, փարախը կը պառկէր, և Պերթինի անկողինը կը գտնուէր մերձակայ ախոռին խորը, մենաւոր խցիկի մը մէջ, որ դուռով մը կը հաղորդակցէր փարախին հետ և այս ամենը լուսաւորուած էին լուսամուտներով՝ ծակուած տանիքին մէջ որ, դէպի բանջարանոց կիջնէր, գրեթէ ճիշդ իրենց գլխուն վերեւէն.

(Շարունակելի)

ամիսներ անվճար և անկերպարան վիճակի մէջ մնաց Հիւանդանոցն, որդի Հոգաբարձութեան կազմութիւնը նախախնամական բարիք մ'եղաւ այն հաստատութեան համար, և յորմէ անդր գգալապէս բարւոքեցաւ իւր նիւթական և բարոյական վիճակ։ Վերջապէս, Իփէքեան էֆ. կ'ըսէ թէ Հիւանդանոցի վիճակը դեռ կրնայ բարւոքիլ։ Բայց այս Հոգաբարձուաց ծառայութիւններն ուրանալ եւ հաստատութեան վիճակին մէջ հետզհետէ մուտ գտած կանոնաւորութիւնն անտեսել բացարձակ ապերախտութիւն մ'է, որ ինքնին անկարելի կ'ընէ նոր բարեգործութիւններ, նոր անձնուիրութիւններ, առանց որոց անհնար են նոր բարենորոգումներ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ռուսճուգի պուլկար արքեպիսկոպոս Գեր. Գրիգորիոս, Նախագահ Սինոդի, որ գումարեալ է ի Սոֆիա, Ֆերտինանտ իշխանին ներկայացաւ, Պէլչէվի գործին առթիւ ձերբակալելոց համար բարեխօսելու համար։ Իշխանը խոստացաւ զբաղիլ այս խնդրով։ Նախորդ Նախարարապետ և այժմ ձերբակալեալ Պ. Քարավէլովի կինն հարցաքննիչ դատաւորին կողմէ կանչուեցաւ, և կանանց, մարդ և քերդ կողմէ ստորագրեալ գրոյն առթիւ հարցաքննուելով, յայտարարեց թէ անկողմնակալ դատարանի մը առջեւ միայն պիտի պատասխանէ։

—Ֆրանսայի արտաքին գործոց Նախարար Պ. Ռիպօ պապական Նուիրակին հետ խօսակցելով յայտարարեր է որ եթէ Պապը չյորդորէ ֆրանսացի կարգ մը եպիսկոպոսներն որ Նախարարութեան դէմ չխօսին, Նախարարութիւնն ալ առաջուան չափ խստութեամբ պիտի չդիմադրէ արմատականաց պահանջման, որք Եկեղեցւոյ և Պետութեան բաժանումը կը խնդրեն Ֆրանսայի մէջ, այսինքն՝ Պետութիւնը դադրի թոշակներ վճարելէ և այլ դիւրութիւններ ընծայելէ եկեղեցականաց, և զանոնք իրենց գլխուն թողու։ Փարիզեան լրագիրք ոմանք Էքսի արքեպիսկոպոսը կ'անուանեն «Գերապատիւ Պուլանժէ», իւր սահմանեալ դերէն դուրս ելնելուն և քաղաքական խնդիրներով զբաղելուն համար։ Պապն որ շատ զգուշաւոր է, ֆրանսական կառավարութեան զայրոյթը չգրգռելու համար, չի քաջալերեր ֆրանսացի եպիսկոպոսաց ոմանց հակավարչական ընթացքը։

—Ռուսիոյ գահաժառանգը Նախագահ կարգուած լինելով սովելոց նըպաստամատոյց յանձնաժողովոյն, Նախորդ ելմտական Նախարար Պ. Պունկէ անոր օգնական կարգեցաւ և Կեդր. Ասիոյ երկաթուղիները շինող Անէնքով զօրավար՝ խորհրդական, երկաթուղւոյ միջոցաւ փոխադրութեանց իբրեւ քաջ մասնագէտ։

—Ռուս կառավարութիւնն որոշեց պարգեւաւոր վիճակահանութեամբ ներքին փոխառութիւն մը հանել ի նպաստ սովելոց։ Արժեթուղթերն արդէն իսկ տպուած են։ Հնգական ֆր.նոց են, հինգ անգամէն վճարելի, որով աղքատներն եւս պիտի կրնան ստորագրուիլ։

—Ռուսական Նախարարութեան փոփոխման զրոյց կը շրջին միշտ։ Բացի Պ. Վիշնեկրածքիէ, պիտի հրաժարին Ներքին գործոց Նախարարն և կրթական Նախարար հայազգի Պ. Դէլեանեանց։

— Հակահրէական շարժումն այնքան վնասած է վաճառականութեան Ռուսիոյ մէջ որ գլխաւոր Նահանգաց Քրիստոնէից կողմէ հանրագիրներ կը պատրաստուին՝ կառավարութենէն խնդրելու համար որ հրեայ վաճառականաց և արհեստաւորաց պատուաւոր դասք պահուին երկրին մէջ։ Բայց կուսակալք իմացուցեր են հանրագիր ստորագրողներուն թէ ի զուր կ'աշխատին, զի այն գրեր պիտի չհաղորդուին կեդր. կառավարութեան։

—Ստուգուած լինելով թէ Նորընտիր ընկերվարական երեսփոխան Պ. Լաֆարկ Ֆրանսայի հպատակ է իրօք, բայց զինուորական ծառայութիւն չէ կատարած՝ իբրեւ անիշխանական հակառակ լինելուն համար այն ծառայութեան, օրինագիծ մը մատուցուեցաւ Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովոյն, որուն համեմատ Նորընտիր երեսփոխանք այսուհետեւ պէտք է ապացուցանեն ո՛չ միայն ֆրանսական հպատակ այլ և զինուորական ծառայութիւն կատարած լինելնին։ Աշխարհաքաղաքացի գաղափարներ քարոզող ծայրայեղներուն համար աննպաստ պայման մը պիտի լինի այս։

—Ռուսական Ներքին փոխառութիւնն ի նպաստ սովելոց՝ հինգ միլիոն րուպլի չափ գումար մը պիտի արտադրէ։

—Պուլկարիոյ Ազգ. Ժողովը (Սօպրանյէն) արտօնեց Պուլկարիոյ Ազգային Պանքան՝ 20 միլիոն ֆր.ի Նոր փոխառութիւն մը կնքելու։ Հաւանօրէն Պէրլինի Տեօյչէ Պանք ի գլուխ պիտի հանէ այս գործողութիւն։

—Չինաստանէն եկած Նորագոյն հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ Փեքինէն ղրկուած զօրութիւնք հակառակ կուսակցութեան անցած լինելով, այս վերջին խմբին ոյժն աւելցած է։

—Շանկայէ ֆրանսական լրագրաց կը հաղորդուի դեկ. 1 թուով թէ Անգլիա յելուզակներն և հակառակ կուսակցութիւնները ջախջախելու համար իւր զինուորական աջակցութիւնն առաջարկեր է Փեքինի կառավարութեան, պայմանաւ որ չինական բանակները Փամիրի կողմն արգիլեն ռուս զօրաց յառաջխաղացութիւնը դէպ յԱֆղանստան և Հնդկաստան, և Չինացւոց տնօրինութեան ներքեւ, Հիւսիսի Թաթար Հրոսախումբք Ամուր գետն անցնելով զարնեն ռուսական յարաճուն Նաւահանգիստն Վլատիվոսթոքի՝ Խաղաղական Ովկէանու վրայ, և կտրեն անոր հաղորդակցութիւնները Սիպերիոյ հետ։ Այս պայմանաց Չինու կողմէ գործադրման իբրեւ երաշխաւորութիւն, Անգլիա Եանկ-Չէ գետին մէջ չինական կարեւոր երկիր իբրեւ գրաւ պիտի խրացնէ՝ երկարժամանակեայ պայմանաժամով։

—Ռուսիայէն ամեն կերպ ուտելեաց արտածման արգելք կը զրուցուի։ Այս օրերս ուքազ մը կը սպասուի, որով հաւկիթի, հաւեղինաց և այլ ամեն կերպ Նպարեղինաց արտածումը պիտի արգիլուի։

—Ամերիկայի մեծագոյն սեղանաւորներէն մին աղքատի վիճակի մէջ է այսօր։ Պ. Սայրըս Ֆիլտ ծանրապէս հիւանդ է, կարգ մը դժբախտութեանց հետեւանօք։ — Իւր կին այս օրերս մեռաւ, աղջիկն հիւանդ է, իսկ իւր որդին Էտուարտ Ֆիլտ, Լինոլի և Ընկ. մէջ գտնուելով, որ սնանկացաւ, խենթեցած է։ Սնանկութեան վնասն է 800 հազար տոլար, և Պ. Ֆիլտ իւր անձնական հարստութիւնն յատկացուց վնասը գոցելու և պարտքերը վճարելու համար։

—Ռայխսթակն 900 հազար մարք քուէարկեց Գերմանիոյ մասնակցութեան համար Չիքակոյի Արուեստահանդէսին։

—Քաջալերեալ գերման կառավարութեան արդի ընթացքէն, Արեւելեան Բրուսիոյ Լեհք դիմումներ կը կազմեն, պահանջելով որ իրենց գաւառին մէջ եւս լեհերէնի ուսումն ընդարձակուի վարժարանաց մէջ, ինչպէս կը լինի ի բրուսիական Լեհաստան։

—Ռուսական, բրուսիական և աւստրիական Լեհաստանի մէջ ընկերութեան ամեն դասք կ'որոշեն 1892 տարին 1791ի բաժանման հարիւրամեակ նկատել։ Այս գաղափար ընդհանուր հաւանութիւն կը գտնէ։

—Պրազիլիոյ Նախորդ Կայսր Տոմ Փետրօ, որոյ մահը ծանոյց հեռագիրը, պատուական վեհապետ մ'եղած էր մարդասէր, գիտնական, ուսումնասէր, լուսամիտ և յառաջդիմասէր։ Բայց Ներքին դժուարութիւնք յարուցին Պրազիլիոյ ծանօթ դէպքերն, որոց հետեւանք լինելով արդի դրութեան հաստատումն, յորմէ անդր Եւրոպա քաշուած կ'ապրէր, իւր խոր ծերութեան մէջ իսկ պատրաստ լինելով վերադառնալ իւր երկիր, և Նախանձընդդէմ կուսակցութեանց վերեւ դիրք մը բռնելով, դեռ եւս նպաստել իւր երկրին հանդարտութեան և բարօրութեան։ 1825 ին ծնեալ, իւր մանկութիւն անցուց այն շփոթութեանց մէջ որք տեղի ունեցան Պրազիլիոյ Փորթուկալէ անջատման և անկախ Տէրութիւն մը լինելուն առթիւ։ Հինգ տարեկան էր երբ յաջորդեց իւր հօր, որ ներքին դժուարութեանց պատճառաւ հրաժարած էր, և ժամանակ մ'ընդ խնամակալութեամբ մնալէ յետոյ, 1841 ին թագ դրաւ։ Խորհրդարանին այս առթիւ լուծմամբ շփոթութիւնք ծագեցան այս անհանդարտ երկրին մէջ, բայց երիտասարդ կայսեր զօրավարք խաղաղութիւնը վերահաստատեցին։ Տոմ Փետրօ խղճամիտ սահմանադրական վեհապետ մ'եղաւ, և մեծ զարկ տուաւ Պրազիլիոյ տնտեսական և կրթական յառաջացման։ 1850 ին ջնջեց սեւամորթ գերիներու տուրեւառն, որով վերջ տուաւ Անգլիոյ հետ ծագած դժուարութեանց։ Ամերիկայի այս կողս երկրաց մէջ գերեվաճառութիւնն երբեմն յառաջդիմութեան մեծ միջոց մը համարուած էր՝ գերիներն աշխատցնելու համար ընդարձակ տարածութեանց մշակման և շահագործման։ 1860 ին իւր ահագին Տէրութեան ամեն կողմերը շրջեցաւ մեծամեծ դժուարութեամբք։ 1867 ին Ամազոն գետին վրայ նաւարկութիւնն ազատ հռչակեց ամեն ազգաց նաւերուն։ Վերջին տարիներս Փարակուէյի հետ պատերազմ ունեցաւ և խիստ պայքարներէ ետքն յաղթեց։ Այս դժուարութեանց մէջ, գիտութեամբք ալ կը զբաղէր. և 1868 ին անդամ ընտրեցաւ Փարիզի աշխարհագրական ընկերութեան։ Անգամ մը Կ. Պոլիս ալ եկաւ։

* *

ՉԱՐՆ ԵՒ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆ

Ահաւասիկ Չարին բաժակաճառն, այն հացկերոյթին մէջ որ ի Լիվատիա տրուեցաւ ի պատիւ Ֆուատ փաշայի։

«Վեհ. Սուլթանը մեծ պատիւ ըրած է ինձ և իմ կայսերական գերդաստանիս՝ իւր Արքունեաց բարձրաստիճան պաշտօնատարներ ղրկելով ինձ, շքեղ ընծայներով։ Բայց ես և իմ գերդաստանիս անդամք պէտք չունէինք Սուլթանին ազնիւ դիտաւորութեանց այս նոր ապացոյցին. զի ամենքս սքանչացմամբ կը ճանչնենք այս Վեհապետին վարչական հազուագիւտ բարեմասնութիւններն, որոց հովանւոյն ներքեւ այնքան տարբեր ցեղեր խաղաղիկ և բարգաւաճ կ'ապրին։ Շատ երջանիկ եմ Ն. Վեհափառութեան բարեկամներէն մին լինելուս համար։ Արեւելեան Եւրոպիոյ երկու մեծ Տէրութեանց մտերմական յարաբերութիւնք, զորս կը պարտինք Վեհ. Սուլթանին ազնիւ Նախաձեռնութեան, Արեւելից ժողովուրդներուն երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայեն իրենց նիւթական և բարոյական բարեկեցութեան հանդարտիկ զարգացման համար։ Այս մտօք ահա գաւաթ կը պարպեմ իմ մեծանուն և օգոստափառ բարեկամիս Վեհ. Ապտ-իւլ-Համիտ կայսեր կենացը։»

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ ընկերակցութեամբ Քաղաքական Ժողովոյ ատենապետ Վսեմ. Մաքսուտ Սիմոն պէյի, շաբաթ օրը Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Ճէվատ փաշայի հետ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Կ'ըսուի թէ Վսեմ. Արիկ էֆէնտի Ունճեանի միջնորդութեամբ, Սեդրաք աղա Չիրքինեան և Յովհաննէս աղա Միրիճանեան որք վիճակահանութեան մեծագոյն թիւը շահած են ծանօթ պարագայից մէջ, իրաւախոհ եղեր են, և յանձն կ'առնուն հազար ոսկի նուիրել Ազգ. Հիւանդանոցի վերաշինութեան։

ՀԱՆԴԷՍ

ԳԱԼՖԱԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ

ՔՍԱՆ ԵՒ ՀՆԳԱՄԵԱԿ ՅՈԲԵԼԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

Երէկ, Հասգիւղի որբանոցին քսան և հնգամեայ յոբելեանը տօնուեցաւ մեծաւ հանդիսիւ նոյն հաստատութեան մէջ։

Յատուկ պատգամաւորութիւն մը զոր կը կազմէին Արժ. Տ. Յակոբ Աչոտ Ծ. վարդապետ, Արժ. Տ. Վահան վարդապետ Յակոբեան, Տ. Միքայէլ և Տ. Աբրահամ քահանայք, Ռէֆթէոս էֆէնտի Թադէոսեան, Որբանոցի քարտուղար Խաչիկ էֆէնտի Բիւլանճեան և Դաւիթ էֆ. Խաչեան, Փուտգարու երթալով Սրբազան Պատրիարք Հայրն առաջնորդեցին մասնաւոր չորեձիակառք մը զոր Մեծ. Յովսէփ էֆէնտի Գավաֆեան Ն. Սրբազնութեան տրամադրութեան ներքեւ դրած էր։ Հասգիւղի Նաւամատոյցն հասնելով, Ն. Սրբազնութիւն չորեձիակառքէն ելաւ և շրջապատեալ հոծ բազմութեամբ ինչպէս նաև ոստիկանաց ու ոստիկան-զինուորաց ու բարապանաց առաջնորդութեամբ գիւղին եկեղեցին երթալէ և ներկայ գտնուելէ յետոյ եկեղեցական արարողութեան, ուղղակի որբանոց գնաց։ Անդ, որբուհիք ընդառաջ ելան և Ս. Պատրիարք Հօր ուղղեալ երգ մը երգեցին և ուղերձ մը մատուցին, որուն մէջ երախտագիտութեամբ յիշուած էր հանգուցեալ Սրբուհի մայրապետին վերջին իղձին կատարումն, այն է Ն. Սրբազնութեան արտօնութեամբ մատուռի մը շինութիւնն ու մայրապետի մարմնոյն անոր մէջ ամփոփումն։ Իրիկուան սեղան մը տրուեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան նաեւ մասնաւոր հրաւիրեալք։

Երէկ առաւօտ, Ս. Պատրիարք Հայրն առաջնորդուեցաւ եկեղեցին, ուր հանդիսաւոր Պատարագ մատոյց, և իմաստալից ու գեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ՝ բարեգործութեան իսկական նշանակութիւնը պարզելով։ Երեք գլխաւոր մասերու բաժնեց զայն. Նախ թէ՝ բարեգործութիւնն ուրիշ բան չէ բայց եթէ սոսկ պարտականութիւն մը, ապա՝ ինչպէս որ մարդկային կեանքը նիւթական պէտքի կարօտ է ապրելու համար, այնպէս ալ բարեգործութիւնը հոգւոյն կենսատու սնունդն է, և երրորդ թէ՝ որպէս զի այդ բարեգործութեամբ հոգւոյ փրկութիւնը կատարուի, պէտք չէ ի ցոյց մարդկան՝ այլ լոկ ի փառս Աստուծոյ ըլլայ և հաճոյքի վրայ հիմնուած ՀԸԼԱՅ։ Ն. Ամենապատուութիւն քարոզը վերջացուց բարեմաղթութիւններ ընելով վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։ Ապա հոգեհանգիստ կատարուեցաւ եկեղեցւոյն մէջ, և յետ արարողութեան՝ հանդիսաւոր թափորով դուրս ելան եկեղեցիէն և Թաղական խորհրդարանին մէջ կէս ժամու չափ հանգիստ առնելէ ետք, Ս. Պատրիարք Հայրն՝ ընկերակցութեամբ Գեր. Սիմոն արքեպիսկոպոս Սեֆէրեանի, գիւղին Թաղական Խորհրդոյ և Հոգաբարձութեան անդամոց և այլ հանդիսականաց, և առաջնորդութեամբ ոստիկանաց ու ոստիկան զինուորաց ու բարապանաց, առաջնորդեցաւ Որբանոց, ուր նախ առաջ մատուռ մտնելով, թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն և թէ տարեկան սովորական խաչհանգիստ կատարուեցաւ, յետ որոյ, Ս. Պատրիարքն ընդունուեցաւ Որբանոցի մեծ սրահին մէջ, ուր արժանավայել կերպիւ պատուասիրուեցաւ և ուր երգեր ու երկու գրաւոր բանախօսութիւններ արտասանուեցան որբուհեաց կողմէ, մին թուրքերէն լեզուաւ երախտագիտական ձօն մը առ Վեհ. Սուլթանն՝ մեծագոյն բարերարն սոյն հաստատութեան, և երկրորդն հայերէն լեզուաւ, որ շնորհակալեաց ուղերձ մըն էր առ համայն բարերարս և նուիրատուս, որոց մէջ գլխաւորապէս յիշուեցան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ իւր մասնաւոր հոգածութիւնն համար, Վսեմ. Ստեփան փաշա Ասլանեան և տիկ. Գայեանէ Ասլանեան, որք հաստատութեան սկիզբէն ի վեր թէ՝ բարոյապէս իրենց օգտակար խորհուրդներով և թէ նիւթապէս ալ իրենց առատաբուխ նպաստներով օգնած են բարեխնամ մայրապետին՝ իւր մեծ ձեռնարկին մէջ։ Տիկին Մաքրիկ Օտեան, տիկ. Սոֆի Սրվանձեան, եւ տիկին Սրբուհի Տիւսաբ փաշա, որք յաջորդաբար իրենց մարդասիրական ձեռնարկներով՝ հանգանակութեան միջոցաւ՝ սփոփած և խրախուսած են հանգուցեալ մայրապետն իր աժանելի եւ երկարատեւ հիւանդութեան միջոցին։ Ջերմ շնորհակալութիւն յայտնուեցան այն բարեսիրտ բժշկաց որք անձնուիրաբար և իրենց բոլոր ջանքերով մաքառած էին Սրբուհի Մայրապետին հիւանդութեան դէմ. և ի մասնաւորի Տօքթ. Տիրան Քափամաճիի, որ տասնևմէկ տարիէ հետէ անընդհատ կը յաճախէ սոյն հաստատութիւնն. ինչպէս նաև որբանոցի բոլոր պաշտօնէից, որք ոգւով ու անձնուիրութեամբ կ'աշխատին ի խնամատարութիւն որբոց։ Թէև հաստատութեան քսան և հնգամեայ տեղեկագիրը պատրաստուած էր, այլ անոր ընթերցումը զանց առնուեցաւ, որովհետեւ ժամանակն ուշ էր, եւ արդէն ինչ որ պիտի կարդացուէր, աւելի ընդարձակ բացատրութիւնն էր Արեւելքի շաբաթ աւուր և Նախորդ ուրբաթ աւուր Թուականաւ հրատարակեալ յօդուածներուն, մանաւանդ որ յառաջիկային առանձին տետրակով պիտի տպագրուի որբանոցին կոչակն՝ իւր յաւելուածական մասերով և տեղեկագրին պարունակութեամբը։

Դպրոցական սոյն գեղեցիկ հանդէսէն յետոյ, սեղան մը տրուեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան՝ բաց ի Ն. Սրբազնութենէն, Սիմոն Արքեպիսկոպոս Սեֆէրեանէ, Տ. Յովհաննէս Ա. քահանայ Մկրեանէ և ծերունազարդ Տ. Գէորգ Ա. քահանայ Արծրունիէ և եկեղեցական հարց, Տիկ. Գայեանէ Ասլանեան, Ռէֆթէոս էֆ. Պէրպէրեան, Աղեքսանդր էֆ. Փանոսեան, Թաղական խորհրդոյ և Հոգաբարձութեան անդամք, և այլ հրաւիրեալք։ Նախ Ս. Պատրիարք Հայրն բաժակ առաջարկեց Վեհ. Սուլթանի արեւշատութեան համար, որուն ներկայք յոտնկայս պատասխանեցին ջերմագին «կեցցէ»ներով և ծափահարութեամբք։ Եղիա էֆ. Շահպազ բաժակ պարպեց Ս. Պատրիարք Հօր կենաց որ իւր ներկայութեամբ կը քաջալերէր սոյն հաստատութիւնն և անոր անխոնջ աշխատաւորները։ Ապա, Մկրեան Հայրն Սրբուհի Մայրապետի հոգւոյն համար բաժակ պարպեց՝ հակիրճ բանիւք ի վեր հանելով սոյն բարերար ու անզուգական կնոջ արդիւնաշատ գործունէութիւնն, և յայտնելով թէ իր հրատարակած աղօթագիրքէն հինգ օրինակ կը նուիրէ որբանոցին։ Գրիգոր էֆ. Մարգարեան, ըստ կարգի, բաժակ առաջարկեց Խասգիւղի Նահապետին՝ ծերունազարդ Արծրունի Տ. Գէորգ քահանայի պատուական կենացը, որուն դեռ եւս երկարաձգման համար բարեմաղթութիւններ եղան։ Հուսկ ուրեմն յոտին կանգնեցաւ Ռէֆթէոս էֆ. Պէրպէրեան և յանպատրաստից արտասանեց մին այն փայլուն ու պերճախօս բանախօսութիւններէ որք այնքան ախորժով կը լսուին։

Հարիւրամեայ Արծրունի քահանայն՝ կորովի ձայնով և կորովի լեզուաւ գեղեցիկ խօսքեր ուղղեց որբերուն և հանդիսականաց։

Յետ աւարտման ճաշի, ներկայք հրաւիրուեցան ձեռագործաց սենեակն, ուր ի տես դրուած էին զանազան տեսակ նրբաճաշակ ու գեղեցիկ ձեռագործներ, մետաքսահիւս բանուածքներ, ծաղկազարդ կողովներ, եւայլն, զորս մեծապէս գնահատեցին ներկայք և այլ և այլ գնումներ կատարեցին և դրամական նուէրներ ըրին։

* *

Ապա Ս. Պատրիարք Հօր այցելութեան եկան Հրէից խախամապետին կողմէ երկու պատգամաւորներ և գիւղին ոստիկանապետ Քերիմ էֆէնտի և այլ անձինք։

Որբուհեաց կողմէ դաշնակի վրայ գեղեցիկ կտորներ զարնուեցան և երգուեցան։ Վերջապէս բոլոր հանդիսականք ջերմ գոհունակութիւն յայտնելէ և քաջալերական խօսքեր ուղղելէ ետք առ Երանուհի մայրապետն, մեկնեցան հաճոյալի ապաւորութեան ներքեւ։

Ս. Պատրիարք Հայրն ապա մէկ քանի այցելութիւններ տուաւ գիւղին մէջ և վերադարձաւ որբանոց, ուր մնաց գիշերն։ Այս առաւօտ Ն. Սրբազնութիւն կ'այցելէ Ս. Ներսէսեան վարժարանն՝ մօտանց դիտակ ըլլալու համար վարժարանին վիճակին, ապա կը մեկնի նոյն չորեձիակառքով ի Գում Գաբու։

ԹԱՂԱՅԻՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ
Ի ԲԵՐԱ

Ըստ որոշման Ազգ. Կեդր. Վարչութեան, Բերայի քարոզիչ Գեր. Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց երէկուան համար ի ժողով հրաւիրած էր Թաղին բնակիչներէն երկու հարիւրի մօտ ազգայիններ, հետեւեալ հրաւիրագրով։

Բերայի Թաղական խորհրդոյ հրաժարման առթիւ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ որոշմամբ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան՝ հրամայած է ի խորհրդակցութիւն հրաւիրել Թաղիս բնակիչ այն պատուարժան ազգայինքն որք ամէն պարագայի մէջ տրամադիր գտնուած են միշտ Թաղային պիտոյից սատարելու։ Արդ, ըստ հրամանի Ն. Ամենապատուութեան, կը խնդրեմ որ բարեհաճիք ամսոյս 24, կիւրակէ, ժամ 9ին Ձեր ներկայութեամբ պատուել սոյն կարեւոր գումարումն ի սրահ Ազգային Արուեստանոցի ուր ներկայ պիտի գտնուի նաեւ Պատկ. Քաղաքական Ժողովոյ Ատենապետ Վսեմ. Մաքսուտ Սիմոն պէյ։

Այս հրաւէրին անձամբ պատասխանած էին Ազն. Տեարք՝ Մկրտիչ էֆ. Էսաեան, Գրիգոր և Տիգրան էֆ.ք Կիւմիւշկէրտան, Միքայէլ էֆ. Յակոբեան, Աւետիս էֆ. Գօլօլեան, Գրիգոր էֆ. Գարօլկէօզեան, Յովհաննէս էֆ. Ազնաւուրեան, Մանուկ էֆ. Ասլանեան, Սենեքերիմ էֆ. Մանուկեան, Նազարէթ էֆ. Խաչերեան, Մ. էֆ. Զալուքճեան, Մարգար էֆ. Ունճեան, և այլ Պատ. Թաղեցիք, ընդամենն իբր վաթսուն հոգի։ Վսեմ. Սիմոն պէյ Մաքսուտ, Ատենապետ Քաղ. Ժողովոյ, ներկայ էր ի դիմաց Ազգ. Վարչութեան։ Նոյնպէս ներկայ էր Բերայի Թաղական խորհրդոյ Ատենապետ Վսեմ. Նուրեան էֆէնտի իւր պատ. պաշտօնակիցներով։

Հրաւիրեալներէ Վսեմ. Սերվիչէն էֆ., Միհրան էֆ. Թընկըրեան և Ն. էֆ. Գարագաշ գրաւորապէս յայտնած էին իրենց բացակայութիւնը։ Ահաւասիկ Վսեմ. Սերվիչէն էֆ.ի նամակն։

Սրբազան Հայր,

Եթէ առողջութիւնս ներեր, կ'ուզէի ներկայ գտնուիլ այս օրուան նիստին, գոնէ հաստատելու համար թէ քանի տարիներէ ի վեր Թաղիս մատակարարութեան մէջ բռնուած ընթացքը բարի հետեւանք ունեցած է. այս մասին կարծեմ մեծապատիւ Թաղեցւոց մեծ մասը, չըսեմ բովանդակութիւնը, համամիտ կը գտնուի ինձի հետ։ Ուստի Թաղական նոր տնօրէնութեանց մէջ ինչ ձեւ ալ առնուն, միայնակ տեսակէտը պիտի ըլլայ ըստ իս՝ այս արդիւնքը ապագայի մէջ վտանգի չի դնել։ Ուստի այս օրուան որոշման բարոյապէս մասնակցելու դիտմամբ՝ պարտ համարեցի գիտողութիւնս գրով ներկայացնել Սրբազնութեանդ։ Ներողամիտ ըլլալնիդ աղաչելով,

Մնամ Սրբազնութեանդ
Անձնուէր
ՍԵՐՎԻՉԷՆ

Գեր. Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց, որ կը նախագահէր ժողովոյն, ժամ 9ին բանալով ատեանն, սոյն գումարման նպատակն համառօտիւ բացատրելէ յետոյ, կարդաց Թաղ. Խորհրդոյ հաւաքական հրաժարագիրն՝ մատուցեալ առ Ս. Պատրիարք Հայրն, ինչպէս նաեւ Ն. Ամենապատուութեան կողմէ առ ինքն ուղղեալ պաշտօնագիրն, որ հաղորդելով այս մասին Քաղ. Ժողովոյ որոշումն, կը յանձնարարէր ի ժողով հրաւիրել Թաղին գլխաւոր ազգայիններն և առնելով անոնց կարծիքն, յայտագրել ի Պատրիարքարան, որպէս զի յետ այնորիկ պարտ ու պատշաճը տնօրինուի։

Յետ ընթերցման սոյն պաշտօնագրոց, Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետ Վսեմ. Նուրեան էֆէնտի ի դիմաց Ներկայից շնորհակալութիւն յայտնեց առ Վսեմ. Սիմոն պէյ Մաքսուտ որ հաճած էր ներկայ գտնուիլ սոյն գումարման, և խնդրեց Ն. Վսեմութենէն ատենապետել ժողովոյն։

Առաջարկութեամբ Վսեմ. Նուրեան էֆէնտիի, ատենադպրութեան կոչուեցաւ Տիգրան էֆ. Արփիարեան՝ իբր կրտսերագոյնն ներկայից։

Ժողովն այսպէս կազմակերպուելով, յաջորդաբար խօսք առին փափագողներն և իրենց կարծիքը յայտնեցին ներկայացեալ խնդրոյն վրայ։ — Աւետիս էֆ. Գօլօլեան [illegible] Թաղական Խորհրդոյ օգտաշատ գործերն ու անձնուէր ծառայութիւններն, որովք, ըսաւ, նախանձելի և համանից օրինակելի վիճակի մը մէջ դրած են Բերայի նման կարեւոր Թաղի մը մատակարարութիւնը, յարեց թէ պատճառ մը չկայ, որ այդ բազմարդիւն մարմին հրաժարական տայ եւ անդրդուելի մնայ իւր հրաժարականին վրայ, եւ առաջարկեց որ ժողովն յանուն Բերայի ընդհանուր ազգայնոց՝ փափագ յայտնէ որ ներկայ դրութիւնը չփոխուի և Թաղ. Խորհուրդն իւր արդի վիճակին մէջ շարունակէ իւր պաշտօնը։ — Կարապետ էֆ. Սըճեան ձայնակցեցաւ Գօլօլեան էֆէնտիի և ըսաւ թէ այնպիսի ժամանակի մը մէջ մանաւանդ ուր հանրային ծառայութիւնք արժանապէս չեն գնահատուիր ի մեզ, ինք խղճի խնդիր մը կը նկատէ իրեն համար պնդել որ Թաղ. Խորհուրդն յարատեւէ մնալ իւր պաշտօնին մէջ զոր այնքան անձնուիրութեամբ կը կատարէ։

Վսեմ. Նուրեան էֆ., Ատենապետ Թաղական Խորհրդոյ, հետեւեալ բացատրութիւնները տուաւ իրենց հրաժարման պատճառներուն վրայ։

«Երբ տասն եւ մէկ տարի առաջ ստանձնեցինք այս պաշտօնը, մեզ զօրավիգ ունէինք երկու բան. Թաղեցւոց վստահութիւնն եւ միանգամայն մեզ յանձնուած գործոյն ծանրութիւնը։ Այսօր, շնորհիւ Բերայի ազգայնոց ընծայած օժանդակութեան, երկրորդ զօրավիգը կը պակսի, վասնզի մատակարարութեան գործն ազատուելով իւր շփոթ վիճակէն, կանոնաւոր դրութեան մը վերածուած է։ Ուստի այլ եւս ժամանակն հասած համարեցի առաջարկել իմ Պատ. ընկերներուս՝ Թաղին վերադարձունել իւր ընտրական իրաւունքն։ Ընդհանուր կերպով կրնայ այնպէս մը կարծուիլ թէ մենք tuteur ([illegible])ի դեր մը կը կատարենք, թէև վստահ եմ որ եթէ Թաղեցւոց սիրտը քննել ուզէք, այնպէս չպիտի գտնէք։ Բայց մեզի համար հրաժարելու ժամանակը եկած նկատեցինք և ինչպէս որ իմ պատ. ընկերներովս համերաշխաբար գործած էինք մինչեւ ցարդ, համերաշխաբար տուինք նաեւ մեր հրաժարականը։ Ազգ. Վարչութիւնը կուզէ սակայն որ ցարդ գործադրուած դրութեան փոփոխման կամ պահպանման մասին ո՛ր և է տնօրէնութիւն ընելէ առաջ, Թաղեցւոց կարծիքն առնու. այս նպատակաւ կազմեալ է ահա այս օրուան գումարումն։ Ամեն այն ազգայինք որք նպաստամատոյց գըտնուած են Թաղին գործոց, Բերացի ամեն հայ անհատ որ իւր զաւակը ազգ. վարժարան կը ղրկէ և կամ տարեկան 5 ղրուշ կուտայ եկեղեցւոյն, հրաւիրուած է այս ժողովս, որուն առջեւ դարձեալ կը յայտարարեմ թէ մեր հրաժարման միակ նպատակն ու շարժառիթն եղած է Թաղին վերադարձունել իւր ազատ քուէով Թաղական խորհուրդ մը ընտրելու սահմանադրական իրաւունքը։

Յովսէփ էֆ. Մէյէնտէճեան, իբր անդամ Թաղ. Խորհրդոյ, հաստատելով հանդերձ Նուրեան էֆ.ի յայտարարութիւններն, յարեց թէ Թաղ. Խորհուրդը սահմանադրական պարտականութիւն մը սեպած էր նաեւ իրեն՝ Վարչութեան փոփոխման առթիւ հրաժարական մատուցանել։ Իսկ իբր Թաղեցի խօսելով, ըսաւ թէ, ըստ օրում Բերա մեծապէս կը տարբերի ուրիշ Թաղերէ, իւր կարեւորութեանն ու կալուածոց մատակարարութեանը պատճառաւ, ուստի մեծ վստահութիւն ներշնչելու պէտք ունէր և Կեդր. Վարչութենէն կազմուած էր խնամակալութիւն մը։ Այսօր, այնպիսի վիճակի մը հասած է իւր վարկը, որ նազանքով փոխառութիւն կ'ընդունի Բերայի Սնտուկը։ Միւս կողմէ, Թաղին ազգայինք պէտք եղած գիտակցութիւնն ունին այլ եւս, լաւ տարբերէ կազմելու մարմին մը ընտրելու համար. ուստի լաւ կ'ըլլայ ընդհ. քուէարկութեամբ Թաղական խորհուրդ մը ընտրել, նոյն իսկ այդ գիտակցութիւնն հաստատելու համար։

Ս. [illegible] — Այս ժողովոյս մէջ, ուր ամեն դասակարգեր իրենց ներկայացուցիչն ունին, Թաղական խորհրդոյ վերահաստատութիւնը խնդրող որոշում մը, ինչպէս կ'առաջարկուի, կը համապատասխանէ այդ գիտակցութիւնն հաստատելու։

Վսեմ. Սիմոն պէյ Մաքսուտ հաստատեց Գեր. Նախագահի սոյն յայտարարութիւնը։

Աւետիս էֆ. Գօլօլեան, պատասխանելով Նուրեան էֆէնտիի այն յայտարարութեան՝ թէ Թաղ. Խորհուրդն իր հրաժարմամբ կ'ուզէ Բերացւոց վերադարձնել իրենց ընտրական իրաւունքն, ըսաւ թէ ո՛չ ոք այսպիսի պահանջում մը կամ առարկութիւն մը ըրած է։ Երբ 200 Թաղեցւոյ հրաւէր կ'ուղղուի, որոց մէկ մասն եկած են, ըսել է թէ բացակայք ալ համամիտ պիտի գըտնուին տրուելիք որոշման։ Չի մտնենք ընտրական խնդրոյն մէջ. քուէարկութիւնն այնպիսի բան մ'է որուն արդիւնքն ո՛չ քուէն տուողը կը գիտնայ և ո՛չ առնողը։ Կրնայ ըլլալ որ քուէարկութեամբ ընտրուին շատ պատուական անձինք, սեղանաւոր, վաճառական, արհեստաւոր, սակայն այլ է պատուաւոր անձ ըլլալ, այլ է այսպիսի կարեւոր Թաղի մը գործերը մատակարարելու յատկութիւն ունենալ։ Գօլօլեան էֆէնտի կրկնեց իր նախորդ առաջարկն, որ էր Թաղ. Խորհուրդն իր արդի վիճակին մէջ պահել։

Միքայէլ էֆ. Յակոբեան Նոյնպէս փափագ յայտնեց, իբր Թաղեցի անհատ մը, որ արդի Թաղական Խորհուրդն շարունակէ իր օգտաշատ պաշտօնը։

Մարգար էֆ. Ունճեան, հաստատելով հանդերձ արդի Թաղ. Խորհրդոյ արդիւնաշատ պաշտօնավարութիւնը, իբր հին Թաղեցիներէ մին՝ ըսաւ թէ յառաջագոյն գործող Թաղ. Խորհուրդներն ալ ունեցած են իրենց աշխատութիւններն։ Մարգար էֆ. առաջարկեց այժմ եւս քուէարկութեամբ Թաղ. Խորհուրդ ընտրել, և քանի որ վստահութեան խնդիր կը յարուցուի, կալուածոց մատակարարութեան հոգն յանձնել անջատ մարմնոյ մը։

Այս առաջարկ կրկնող չունեցաւ։

Վսեմ. Նուրեան էֆ. այս առթիւ համառօտիւ յիշեց այն պարագայներն որք, Բերայի մեծ հրդեհէն յետոյ, առիթ տուած էին Թաղ. Խորհրդոյ կազմակերպութեան եղանակի փոփոխման, թէ ի՛նչպէս Գարակէօզեան Գրիգոր էֆէնտի կեդրոնին դիմելով առաջարկած էր Բերայի ազգ. սնտուկն ազատել վտանգէ, և հարկ եղած էր, պատրիարքական կոնդակաւ վաւերացեալ մարմին մը կազմել, և այլն։

Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեան—1872 դեկտեմբերին Բերայի Թաղեցիք հանրագիր մը մատուցած են Քաղաքական Ժողովին՝ յայտնելով թէ մինչեւ որ հրկիզեալ շէնքերը ամբողջովին չշինուին և պարտքերը չտրուին, Թաղեցին իրաւունք չունի մատակարարութեան գործին խառնուելու։ Իմ կարծեօք՝ այս է խնդիրը։

Մի քանի ժողովականք խօսք առնելով, երկրորդեցին Քօլօլեան էֆէնտիի առաջարկն, ի մասին Թաղ. Խորհրդոյ պաշտօնին շարունակութեան։

Վսեմ. Սիմոն պէյ—Ազգ. Վարչութեան կողմէ ինձ յանձնուած պաշտօնն էր լոկ հանդիսատես ըլլալ Բերայի Թաղեցւոց կարծեաց ու տրամադրութեան։ Այսօր գոհութեամբ կը տեսնեմ թէ ներկայ գումարման մէջ ընդհանրապէս յայտնուած կարծիքներն՝ արդի դրութեան պահպանման ի նպաստ են. Վարչութիւնն ալ լաւ կը տեսնէ այս դրութիւնը որ կը համապատասխանէ արդէն Սահմանադրութեան տրամադրութեանց ու ոգւոյն, և անոր շարունակութեան կը փափագի։ Աստուծով միացեալ պարտքերն ալ կը հատուցուին և այն ատեն կարելի կըլլայ քուէարկութեամբ Թաղ. Խորհուրդ ընտրել։

Թաղ. Ժողովոյ Ատենապետ պէյի այս յայտարարութեան վրայ միահամուռ առաջարկուեցաւ բանաձեւ մը խմբագրել, Թաղ. Խորհրդոյ պաշտօնին շարունակութիւնը խնդրող։ Վսեմ. Նուրեան էֆ. խնդրեց գոնէ իւր անունը դուրս ձգել, վասնզի ինք կարի յոգնած կզգայ ինք զինքն և անձնական զբաղմամբք ծանրաբեռնեալ։ Սակայն ոչ ոք ուզեց հրաժարականի խօսք լսել։ Ն. Վսեմութիւն յայտնեց յայնժամ թէ ինք՝ իւր 10-11 տարուան փորձառութեամբ եւ քննութեամբ պատրաստած է Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ յատուկ կանոնական ծրագիր մը, զոր Վարչութեան կուզէ թողուլ իբր կտակ։ Թէեւ Նուրեան էֆ. առաջարկեց կարդալ այդ ծրագիրը, որպէս զի ժողովն անոր ալ գիտակցութիւն ունենայ, ըստ որում ինք քաջ համոզուած է թէ այդ կանոնադրութեամբ միայն կարելի պիտի ըլլայ վարել Թաղ. Խորհուրդը, սակայն Մկրտիչ էֆ. Եսայեան, Աւետիս էֆ. Գօլօլեան և այլք պատասխանեցին թէ ներկայք իրենց կատարեալ վստահութիւնը յայտնելով Թաղ. Խորհրդոյ վրայ, Վարչութեան կը թողուն կարգադրել այդ պայմանները Թաղ. Խորհրդոյ հետ։ Վսեմ. Սիմոն պէյ եւս նոյն մտօք յայտարարութիւն մը ըրաւ։

Հետեւաբար խնդիրը փակուեցաւ և իսկոյն ի գիր առնուեցաւ հետեւեալ բանաձեւն որ քուէի դրուելով, ընդունուեցաւ միաձայնութեամբ։

(Բանաձեւ)

Ստորագրեալ Թաղեցիքս անձամբ մասնակցած ըլլալով՝ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրամանաւ և Պատկ. Քաղաքական Ժողովոյ Վսեմ. Ատենապետ պէյի ներկայութեամբ այսօր ի Բերա գումարեալ Թաղային ընդհանուր ժողովոյ խորհրդակցութեանց, յետ լսելոյ մեր Պատ. Թաղական խորհրդոյ հրաժարականը և Ազգ. Կեդր. Պատկ. Վարչութեան պաշտօնագիրը, նմանապէս և Թաղ. Խորհրդոյ Վսեմ. Ատենապետ էֆէնտիին և Պատ. անդամոց կարծիքն ու բացատրութիւնները, միաձայնութեամբ կը խնդրենք Ազգ. Կեդր. Պատկ. Վարչութենէն՝ պահպանել Թաղիս ազգային գործոց մատակարարութեան համար մետասան ամաց հետէ հաստատեալ դրութիւնը և վերահաստատել ներկայ արդիւնաշատ Թաղական Խորհուրդը, կարգադրելով ընդ նմին այն պայմաններ զորս սա անհրաժեշտ կը նկատէ Թաղային գործոց եւ հաստատութեանց բարւոք ընթացքին շարունակութեան և բարգաւաճման համար։

Յետ քուէարկութեան սոյն բանաձեւին, ժողովը փակուեցաւ և ներկայք մեկնեցան, շնորհակալութիւն յայտնելով Քաղաքական Ժողովոյ Վսեմ. Ատենապետ պէյին՝ Բերայի նկատմամբ Ազգ. Վարչութեան կողմէ ցոյց տրըւած այս մասնաւոր հոգածութեան համար և մաղթելով առ Վսեմ. Նուրեան էֆէնտի և առ Պատ. պաշտօնակիցս իւր կար և կարողութիւն ու ամենայն յաջողութիւն իրենց անձնուէր պաշտօնին շարունակութեանն համար։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Երէկ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն մէջ Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւն կատարուելով, անդամ ընտրուեցան՝ Միհրան Աբիկեան, Միքայէլ Պէնկլեան, Ենովք Փուլճեան, Կարապետ Փափազեան, Գառնիկ Արշաւիր, Մկրտիչ Փարմաքսըզեան, Կարապետ Քէօստէքճեան, Միսաք Մերկերեան ու Մ. Յարութիւն Գալթաքճեան էֆէնտիներն։ Իսկ համեմատականի միացին՝ Ղազարոս Միքայէլեան, Յարութիւն Թիւլեան, Կարապետ Ոսկան, Մ. Մանուկ Վարդանեան, Միհրան Կարապետեան և Նշան Թորոսեան էֆէնտիները։

ԿԱՒԿԱՍԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկի ռուսական Սուրհանդակաւ առնուած Թիֆլիզի լրագրաց մէջ կը կարդանք հետեւեալ լուրերը։

Մեզ հաղորդում են որ Երեւանեան նահանգի վեց թէ եօթ գիւղեր, որոնց թւում Ելենովկա, Ցամաքաբերդ, Գոմաձոր, Ջըրջըր և այլն, վճռել են իրենց կենտրոնական գիւղական ծխական միդասեան դպրոց հիմնել Ելենովկա գիւղում։ Այդ գիւղը միացածների շրջանում կենտրոնական դիրք է գրաւում և թէեւ սուբոտնիկներ անուանված ռուս աղանդաւորների գիւղ է, բայց այդտեղ բնակվում են մօտ 20 տուն հայեր։ Ելենովկայի հայերը վճռել են դպրոցի շինութեան ծախսը հոգալ եւ բացի սրանից մի Բաթումցի, Պ. Թորոս Տէր Յարութիւնեան, խոստացել է նոյն նպատակով 200 րուբլի նուիրել։ Խնդիրքը ուղարկված է էջմիածին եւ գիւղացիք անհամբեր սպասում են պատասխանի։

—Լսում ենք որ Թիֆլիսի Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը էջմիածնի սինոդից հրաման է ստացել՝ կատարել քանի մի ամիս սրանից առաջ սրբազան տեղակալի արձակված հրամանը, այն է ուղարկել սինոդին հոգաբարձութեան մէջ կայացած արձանագրութիւնները։

—Մեծ-Արխվալի գիւղից մեզ գրում են, որ գիւղի Ղեւոնդ քահանան իր եղբայրների հետ միասին սեփական ծախսով շինել, աւարտել է «Տէր Մկրտչեան» միդասեան դպրոցի շէնքը, որը բաղկացած է 3 մեծ ու խիստ յարմարաւոր սենեակներից, մի ընդարձակ նախասենեակից, սաժենանոց լուսամուտներով, տախտակամած և մաքուր ներկած առաստաղով և յատակով։ Դպրոցական շէնքի մակարդակը տուել է թեմական տեսուչը։ Դըպրոցում այժմ կան 70-ից աւելի աշակերտներ։ Դասախօսում են 2 արտօնաւոր ուսուցիչներ։ Դպրոցի ամբողջ ծախսը հոգում են նոյն Տէր Մկրտչեան համակրելի եղբայրները, որոնց օրինակը միակն է իր կարգում մեր գաւառում։

—Պ. Ա. Մ. Վրոյր հրատարակած է «Պետրոս Հ. Ադամեան, մի համառօտ հայեացք նրա կեանքի և գործունէութեան վրա» վերնագրով մի գրքոյկ, որը արտատպված է Մուրճ ամսագրից։ Տպված է Մ. Ռօտինեանցի տպարանում, Ներկայ 1891 թւին եւ արժէ 20 կոպէկ։ Գրքոյկը բաղկացած է 61 երեսից։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Սարուխանի գաւառին (Այտըն) կառավարիչ անուանեցաւ Մուհիէտտին փաշա, նախկին կառավարիչ Իչ-Իլի (Ատանա)։

Մաքսային Ժողովոյ անդամ անուանեցաւ արտաքին Թղթակցութեանց դիւանի քարտուղարներէն Բաղըպ պէյ։

Կայս. Ածէտի դիւանատան քարտուղար անուանեցաւ Մէհմէտ Բէշիր էֆէնտի, որդի Եուսուֆ էֆէնտիի, առաջին Իմամ Վեհ. Սուլթանին։

Կարնոյ Թօրթում գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Մէհմէտ Ֆախրէտտին էֆէնտի, նախկին գայմագամ Բիրկիրի։

Թէնպէքիի Րէժիի վարչութեան մօտ Օսմ. Պատուիրակ անուանեցաւ կայս. պալատան քարտուղարներէ Ալի Ճեվատ պէյ, պահելով հանդերձ իւր սոյն պաշտօնը։

——

Առաջին կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Առեւտրական ու Հանրօգուտ շինութեանց Նախարար Թեվֆիք փաշայի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ գերմանացի ծովակալ Ֆոն Վէրնէրի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ հոլանտական դեսպանատան բժիշկ Տօքթ. Սթէքուլիի։

——

Իմթիազ պատուանշանի ոսկի ու արծաթ շքադրամները՝ Ծերակոյտի անդամ Լոգոֆէթ պէյի։

Իֆթիխարի շքադրամ՝ կայս. մասնաւոր Արկեղ պաշտօնատան փորագրիչ Նիւմի էֆէնտիի և Ադրիանուպոլսոյ Միլքիյէի նախնական վարժարանին ֆրանսերէնի ուսուցիչ Բէշիր էֆէնտիի։

——

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, Բարձր. Սպարապետ և Թնդանօթարանի Վսեմ. վերատեսուչն երէկ կայս. պալատ գնացին և ստացան Վեհ. Սուլթանի հրամանները։

——

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Նախարարաց Խորհուրդն իւր երէկի նստին մէջ մինչեւ ուշ ժամանակ զբաղեցաւ ինչ ինչ կարեւոր խնդիրներով ինչպէս նաեւ Թէնպէքիի մենաշնորհին խնդրոյն և իւր խորհրդակցութեանց արդիւնքը տեղեկագրով մը մատոյց Վեհ. Սուլթանին։

—Քաղաքապետ Վսեմ. Րըտվան փաշա շաբաթ օրը Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Ներքին գործոց Վսեմ. Նախարարին հետ։

—Նոյն օրը աւստրիական դեսպանն ու ամերիկեան դեսպանատան գործակատարն եւս Բ. Դուռը գնացին և տեսակցեցան Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին հետ։

——

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կարնոյ կուսակալ Հասան Խայրի փաշա Րէֆահիյէի, Գուրրչայի ու Քէմախի կողմերը քննական պտոյտ մը կատարելէ յետոյ Երզնկա գացեր է։

—Դ. զօրաբանակին հրամանատար Զէքի փաշա Երզնկա ժամաներ է։

—Համիտիյէ հեծելագնդերու հրամանատար Ֆէրիգ Իպրահիմ փաշա Կարինէն Մուշ գնացեր է։

—Խարբերդի նորընտիր կուսակալ Րէուֆ փաշա Նոյեմբեր 6 ին Խարբերդ ժամաներ և ընդունուեր է արժանավայել պատիւներով։

—Զմշկածագի տեղական կառավարութիւնն իմանալով որ Տէրսիմի Շամ Ուշաղը Աշիրէթէն երեք աւազակներ Զմշկածագի Հէզարի գիւղէն վեց եզեր յափշտակեր են, անմիջապէս հալածելով եզերն աւազակաց ձեռքէն առեր ու իրենց տէրերուն դարձուցեր է, սակայն աւազակները փախեր են։

—Տէրսիմի Բախ ու Գըզըլ Քիլիսէ գաւառներն ասպատակող Խորան գիւղախումբի Գօչ գիւղացի Ալի, Հաճի Վօլեան գիւղացի Իսմայիլօղլու Մէվլի, Կիւմիւշխանեցի Ալօշօղլու Աղա, Շաքիեան գիւղացի Մասթօօղլու Իսմայիլ և Խորան գիւղախումբին Խալիտվէկեան ցեղէն Ալի անուն անձերն, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին ձերբակալուեր ու բանտարկուեր են։

—Նոյեմբեր 7էն ի վեր Կարնոյ մէջ առատ ձիւն տեղալ սկսեր է և սաստիկ ցուրտ կընէ։ Ձեան բարձրութիւնը կէս կանգունի հասած է։

Խնուսի մէջ եւս ձիւն տեղալով ճամբաները գոցուեր և Վանայ ու Բաղէշի Թղթատարներն ստիպուեր են Խնուսի մէջ սպասել։

—Խարբերդի մէջ եւս թէեւ ձիւն տեղացեր է, սակայն յետոյ օդը փոխուելով ձիւնն սկսեր է հալիլ։

—Խարբերդի գաւառական լրագրոյն մէջ «Յովհաննէս Եազըճեան» ստորագրութեամբ հրատարակեալ նամակ մը յիշելէ յետոյ թէ տեղւոյն հայ երիտասարդաց մէջ Ամերիկա գաղթելու փափաքն օր օրի կը սաստկանայ և թէ հոն թշուառութեան կը մատնուին, յառաջ կը բերէ Ամերիկա գաղթող երիտասարդի մը կողմէ ի Խարբերդ իւր հօրն ուղղեալ նամակն, որով երիտասարդն իւր յուսախաբութիւնը և իր ինչպէս նաեւ հոն գաղթող հայերու թըշուառ վիճակը պատմելով, կըսէ թէ պէտք է ծննդավայրին մէջ մնալ և հոն աշխատելով Աստուծոյ շնորհակալ ըլլալ ու աղօթել վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին։ Այդ նամակը գրողը կը յորդորէ իւր հայրն որպէս զի իւր փոքր տղան, զոր Ամերիկա ղրկել պատրաստած էր, չը ղրկէ, զայն եւս թշուառութեան չը մատնելու համար։

——

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ ԱՐԿԱԾ

Երէկ ժամ 8 1/2ին ի Զաթլատը Քաբու երկաթուղւոյ արկած մը պատահեցաւ։ Բժշկական վարժարանի Զ. դասարանի աշակերտներէն Հալէպցի Ալի էֆէնտի՝ Մաքրիգիւղէն Սիրքէճի եկող 24 թիւ կառախումբին տակ մնալով երկու կտոր եղաւ։ Դիակը բժշկական վարժարանը փոխադրուեցաւ։ Ոստիկանութեան Նախարար Վսեմ. Նազըմ պէյ այդ արկածն իմանալով, յատուկ պաշտօնեայ մը ղրկեց արկածի վայրն, քննութիւններ կատարելու համար։

——

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ ոսկերիչ Պ. Ատոլֆ Քօհն, հաստատեալ ի Ղալաթիա Վօյվօտա Ճատտէսի թիւ 124, Նոյեմբեր 14էն սնանկացեալ վճռուած է, իւր պահանջատէրերէն միոյն պահանջմամբ։

——

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Բժշկական ընկերութեան ուրբաթ գիշերուան նստին մէջ սկսաւ վիճաբանութիւնն ի մասին մանկաբարձ կանանց կանոնագրքի ծրագրին, որ պատրաստուած է Տօքթ. Տալլաժ, Տօքթ. Մաթէոսեանէ և Տօքթ. Էքսոնմիւտզաէ բաղկացեալ յանձնաժողովի մը ձեռամբ։ Կարգ մը յօդուածներ ընդունուեցան, մէկ քանին փոփոխութիւններով։ Տօքթ. Քամպուրօղլու, Իսաաքիտէս, Լիմարաքի, Զարդարեան և Տելլա-Սուտա փաշա խօսեցան։ Տօքթ. Քամպուրօղլու ըսաւ թէ պէտք է անյապաղ կայս. կառավարութեան մատուցանել ընկերութեան բաղձանքները։ Անհրաժեշտ է, ըսաւ, որ հին եւ նոր դայեակները վարժուին հականեխական դրութեան, որ այսօր ամենուրեք կը գործադրուի և որոյ շնորհիւ կեանքեր կը փըրկուին։ Քաղաքներու մէջ պէտք է «մայրութեան հիւանդանոցներ» հաստատուին ոչ միայն թաղապետութեանց ձեռամբ, այլեւ եկեղեցեաց հոգաբարձութիւններու կողմէ։

Տօքթ. Լիմարաքի ըսաւ թէ մասնաւորաց նախաձեռնութեամբ հիւանդանոցներ, որբանոցներ և յիմարանոցներ հաստատուած ըլլալով, ինք յոյս ունի որ հարուստ սեղանաւորք չպիտի դժկամակին, երբ իմանան բժշկական ժողովոյ աշխատութիւնները, օգնութեան ձեռք կարկառել այն աղքատ կանանց, որք իրենց չքաւորութեան պատճառաւ չեն կրնար գնել հականեխական դրութեան յատուկ դեղեր, որք անհրաժեշտ են այսօր յղի կանանց փրկութեան համար։

Որոշուեցաւ որ դայեակներու գործածութեան յատուկ հրահանգներ պարունակող տետրակ մը տպուի զանազան լեզուներով և ձրիաբար բաշխուի։ Բայց ըստ որում ընկերութեան նիւթական միջոցները անբաւական են, Մավրոյենի փաշա յանձն առաւ ինք իր ծախքով տպագրել տալ յիշեալ տետրակը։ Ջերմ շնորհակալութիւններ յայտնուեցան այս մարդասիրական յօժարութեան համար։

Վիճաբանութեան շարունակութիւնը թողուեցաւ յաջորդ նստին։

Ազն. Տիրան պէյ Տատեան Բարիզէն մայրաքաղաքս դարձաւ։

—Հելլենական կառավարութիւնը Ս. Փրկչի պատուանշանը նուիրած է Նիկիոյ Մետրապոլիտ Տ. Փրինիմիօսի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանի գործածութիւնը։

—Կրթական Նախարարութիւնն երկու հիւջուն պաշտօնեաներ յատկացուցած է, որք ամեն կողմ պտտելով դպրոցական տղայոց վիճակին վրայ պիտի հսկեն և տեղեկութիւններ պիտի հաղորդեն նոյն Նախարարութեան։

—Պաղտատի առեւտրական դատարանին նախագահը, Կըսէ Սողոն, իւր պաշտօնին մէջ զեղծումներ գործած ըլլալով, պաշտօնանկ եղած և ճամբայ ելած է մայրաքաղաքս գալու համար։

—Մշոյ նորընտիր կառավարիչ Հասան Խայրի փաշա շաբաթ օրն իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

—Խարբերդի նախորդ կուսակալ Նուսուհի էֆէնտի երէկ Տրապիզոնէն մայրաքաղաքս ժամանեց։

—Թարիք կը պատմէ թէ Զաֆիրաքի անուն մարդ մը, որ ասկից ամիս մը առաջ ի Գատըգիւղ պատահած հրդեհի մը պատճառաւ բանտարկուած էր Սկիւտարի բանտին մէջ, շաբաթ օրը փախեր է։ Զաֆիրաքի նոյն օրը բանտին պահապաններէն Սալիհ աղայի հետ բաղնիք գնացեր և վերադարձին ի Պաղլար Պաշը իւր տունը հանդիպեր է։ Սալիհ աղան հոն սպասած պահուն Զաֆիրաքի փախեր է։ Բանտին տնօրէնն ու այդ պահապանը բանտարկըւած են։

ԹՕՄԱՍ ՌՈՒԻԼՍԸՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Քէյսր շոգենաւը, նաւապետ Մաքքըրմ ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ և ամսոյս 11ին պիտի մեկնի, ուղղակի Պոլիս գալու համար։

ՀԵՌԱԳԻՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՓԱՐԻԶ, 4 դեկտ.— Չինաստանի մէջ յելուզակաց շարժումը շուտով բառնալու համար, Ֆրանսա և Անգլիա թնդանօթակիրներ ղրկեցին ի Թիէն-Ցին։

——

ՓԵՔԻՆ, 4.— Կը ծանուցուի թէ հրամանատար Եէհօ յաղթեր է յելուզակաց։

——

ԼՈՆՏՈՆ, 4.—Քինզիոս (՞) գաւառին հրամանատարը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ չինացի յելուզակք յաղթուելով 600 մարդ կորսուեր են։

——

ՎԻԷՆՆԱ, 5.—Ուրբաթ օրուընէ սկսեալ արտօնուեցաւ Միացեալ Նահանգներէն խոզեղինաց ներմուծումն յԱւստրիա-Հունգարիա։

——

ԱԹԷՆՔ, 5.—Երեսփ. Ժողովոյ դիւանը Թագաւորին եւ արքայական գերդաստանին մատոյց խորհրդարանին ցաւակցութիւններն Աղեքսանդրա մեծ դքսուհւոյն մահուանն առթիւ։—Երէկ մենամարտ մը տեղի ունեցաւ ծովային նախարար Քոմանտուրոսի և ծովային բարձրագոյն սպայ երեսփոխան Պ. Պուպոնլիի միջեւ։ Երեք գնդակներ փոխանակուեցան առանց արդիւնք մը ունենալու։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ. 6.— Ռուսիոյ պաշտօնաթերթը կը հրատարակէ ուքազ մը որով Ռուսիոյ կարօտելոց համար նպաստամատոյց յանձնաժողով մը կը կազմուի, ընդ նախագահութեամբ գահաժառանգ մեծ դուքսին։ Զարին ուքազը կը յայտնէ թէ կառավարութեան գլխաւոր հոգը պիտի ըլլայ ուտեստ հայթայթել կարօտելոց։ Զարը հարկ կը դատէ միօրինակ տնօրինութեան ենթարկել անհատական նպաստներն որք քրիստոնէական բարեգործութեան պարտականութիւն մըն են։

——

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 6.—Մերձ ի Թոմբսոն (Քօնէքթիքըթ) բախում մը տեղի ունեցաւ չորս կառախմբոց միջեւ, քանի մը վագոններ այրեցան և չորս վայրաշարժերը ջախջախեցան։ Հինգ մեռեալ և երեք վիրաւոր։

—Մէկ քանի անձինք Պրոտուէյի մէջ գրասենեակ մը մտան և Պ. Րըսէլ Սէյճ վաճառականէն 1,200 հազար տոլարի գումար մը ուզեցին։ Մերժուելուն պէս պայթուցիկ նիւթերով լի ռումբ մը նետեցին որ ահագնագործ պայթում մը յառաջ բերաւ։ Հինգ անձինք մեռան, չարագործներէն երկուքն եւս մեռան։ Շէնքին մէկ մասը կործանեցաւ, տասն անձինք վիրաւորեցան։

——

ԼՈՆՏՈՆ, 6.— Տըվընշայրի դուքսը, հայր լորտ Հարթինկթընի, ծանր հիւանդ է։ Տէյլի Նիւզ Նիւ-Եորքէ կը ծանուցանէ թէ Մաք Քինլիի մաքսային օրէնքին հետեւանօք, մաքսային հասոյթք յուլիս 1էն ի վեր 36 միլիոն տոլար նուազած են։

ՊՈՒՔՐԷՇ, 6.—Ռումանիոյ Նախարարապետ զօրավար Ֆլօրէսքօ Թագաւորին ներկայացուց նախարարութեան հրաժարականը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Գալաթիա, 25 Նոյեմբեր

ԸՆԹԱՑԻԿ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ		109 1/4
3 » Բարիզի »		23 40

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. [Միաց. D. Սէրի]		19 11
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	19 09 1/2
Կէս օրին	»	19 09
Թահվիլաթը Օսմանիէ երէկ երեկոյ		72 17
» » ժամ 5ին		71 32

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

փոխառութիւն	A. Սէրի	43 1/4
»	B. »	24 7/8
»	C. »	19 09 1/2

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	4 10
Քրէտի Ժէնէրալ	» »	8 05
Պանք տը Գօնս	» »	4 32
Սօս. Շանժ. է վալէօր	» »	4 28
Ռէժի	» »	— —
Թրամուէյ	» »	587 1/2
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	62 1/4
Բաժնեթուղթ Լավրիոնի Գ. Կ.		125

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	Ղրշ.	100
20 ֆրանքնոց	»	87 26
Անգլիական ոսկի	»	110 06
Մարք [Գերմանական ոսկի]	»	107
Իմբէրիալ	»	90
Քրիմից	»	51 15
Ռուբլի Թղթադրամ	»	9 40
Մեճ. արծաթ [տարբ.]	»	107 30
Մանր արծաթ	»	102
Մէթալիք	»	97 20
Թասֆիյէ	»	21
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	»	7
Ռէբօր գոնսօլիտէի	»	32
» Ռէժիի	»	31
» Օսմանիէի	փարա	05
» Երկաթուղիի	սանթիմ	15

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ԲԱՐԻԶ, 5 Դեկտ., ժամ 3 վայր. 28 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3%	95 50
» » 4 1/2%	104 62 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	17 80
» երկաթուղի	62 25
» Րէժիի բաժնեթուղթք	340
Պանք Օթօման	535
Սօսիէթէ Ժէնէրալ	— —
Գրէտի Լիոնէ	780
Իտալական Ռանթ 5%	89 77 1/2
Բրիօրիթէ թիւրք (1890)	413 75
Եգիպտական միացեալ	479 37 1/2
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	438 12 1/2
Օսմանիյէ (Օսմանեան քօնսօլիտէ)	336 25
Չեք Լոնտրայի վրայ	25 22

ԼՈՆՏՈՆ, 5.— ժամ 3 վայր. 54 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ	95 37
Օսմ. » Սէրի Դ.	17 50
» » » Ա.	43 1/4
» » » Բ.	24 7/8
» » » Գ.	17 1/2
փոխառութիւն 1877	88 3/4
Պանք Օթօման	11 3/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիյէ)	94 7/8
» առանձ. (բրիվիլէժիէ) 1890	99 1/4
Տօմանիալ (փոխառ. Ռոչիլտ)	102
Ռուսական 1890	— —
Այտընի երկաթուղի	22 1/4
Գասապայի երկաթուղի	15 1/2
փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 400

ՎԻԷՆՆԱ, 5.— ժամ 4 վայր —

Օսմանեան երկաթուղի	29 80
» Րէժիի բաժնեթուղթք	155
փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	118 40
» Փարիզի »	46 80

ՊԵՐԼԻՆ, 5.— ժամ 4 վայր. 30

փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 220
» Փարիզի »	81 40
Ռուբլ Թղթադրամ	— —
Օսմանեան երկաթուղի	59 60
Օսմ քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	— —
Օսմ. Ռէժի	169 20

——

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 5 — ժ. 11 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3%	95 62 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Դ.	17 65
Օսմանեան երկաթուղի	— —
Օսմ. Րէժի	— —
Բրիօրիթէ Թիւրք	413
Օսմ. Մաքս. արժեթուղթ	— —
Պանք Օթօման	534
Օսմանիյէ	— —

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

——

Հասոյթ ամէն գծոց

1891 Նոյեմբեր 1էն մինչ 30

	Օրական	Ամսական
Պեշիկթաշի գիծ	5,778.55	173,356.50
Աքսէրայի »	4,884.19	146,525.75
Շիշլիի »	5,896.35	176,870.50

Կ. Պոլիս, 3 Հոկտեմբեր 1891

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԳՈԴԻ ՄՕՌՈՒԻ ՁԿՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 15 սեպտ. 1889

Պարոնայք Սգոդ և Պօուն,

Յարմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Սգոդի Օշարակը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանկանց թուլային և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հաճոյ և յաջող պատրաստութիւնը միշտ նախամեծար համարուելու է Մօռու ձկան իւղէն և կըյանձնարարեմ զայն։

ՏՐ. Ա. ԱՆՏՐԷԱՏԷՍ
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակի

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ ԸՆԿ.

Պաղչէ-Գաբու Ճէլալ պէյ խանի կից, թիւ 10

Ձմեռուան առթիւ սոյն հանրածանօթ վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին Չինէ եւ Ճավայէ ուղղակի հասած նոր բերք՝ զանազան տեսակ գերընտիր եւ ազնիւ ու անուշաբոյր ամեն ճաշակի յարմար։—Կաղանդի նուէրներու համար՝ թէյով լեցուն Ճաբոնական, Չինական եւ Հնդկական այլ եւ այլ մեծութեամբ եւ ձեւերով գեղակերտ և նկարազարդ տուփեր։—Յաճախորդաց գոհացում տալու համար բնաւ ջանք չը խնայուիր։—Յանձնարարութիւնք կը կատարուին փութով և ճշդութեամբ։—Գիները որոշ եւ խիստ չափաւոր։—Չիք սակարկութիւն։

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Եէրլի իմալի սիեահ վիտէլյա գըյէի ճէտիտ 2,600, պէհէր գըյէի ճէտիտի 27 1/2 ղրշ. Եէրլի իմալի սիեահ Թէլաթին գըյէի ճէտիտ 3,528, պէհէր գըյէի ճէտիտի 23 1/2 ղրշ. Բէրտախլը պէհազ մէշին ատէտ 2,000, պէհէր ատէտի 9 ղրշ. 15 բարա. մուգավա գըյէի ճէտիտ 1,600. մա թօզա մահմուզ չիֆթ 5,000, պէհէր չիֆթի 4 ղրշ. 30 բարա. 7 պօյ մըխլըգ թիմուր տէմէթ 145, պէհէր գանթարը ճէտիտի 160 ղրշ. Ինկիլիզին թէլ մըխլըգ գանղալ թիմուր գըյէի ճէտիտ 1,200 պէհէր գանթարը ճէտիտի 210 ղրշ. Շուէտ թիմուրը գըյէի ճէտիտ 500, պէհէր գանթարը ճէտիտի 115 ղրշ. Թրապիզոն քէթէն իբլիկինտէն մամուլ գօլանըգ վէ կէրկիլիք չէրիտ արշունը ճէտիտ 3,000, պէհէր արշունը ճէտիտի 1 ղրշ. 33 բարա։ Պէյգօզ գալէմրախանէ անպարը իլէ սէրաճխանէ անպարընա միւպայէա օլունմագ իւզրէ մէվգըի միւնագասաեա գօնուլմուշ օլան պալատէ մուրագգամ 9 գալէմ վիտէլյա վէ սայիրէ ֆիյաթը մուրագգամէյէր իլէ Թալիպլէրի եօհտէյէրինտէ օլուպ Թըշրինի սանինին 25ինճի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասալարը իճրա օլունարագ մէգզիւր կիւնտէ գարարը գաթիյէրի վիրիլէճէկկինտէն իթասընա վէ 26 ընճը կիւնի 100տէ 5 թէնզիլինէ Թալիպ օլանլարըն մագամը վալայի Սէրասքէրի լէվազիմաթ ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Նօ. 47 1—3

Հինտ Թայիր օլունուր եվրոպանըն պաշ Թուզը եօքլուգ վէ ինէք կէօնի ատէտ 37,500, պէհէր գըյէի ճէտիտի 5 ղրշ. 17 բարա. Եվրոպանըն պաշ Թուզը եօքլուգ վէ ինէք կէօնի ատէտ 38,400, պէհէր գըյէի ճէտիտի 5 ղրշ. 19 բարա. Եվրոպանըն պաշ Թուզը տանա կէօնի ատէտ 8,000, պէհէր գըյէի ճէտիտի 6 ղրշ. 8 բարա։ Պէյգօզ տապաղխանէսի իչուն միւպայէա օլունմագ իւզրէ մուգատտէմէն տախի իլան օլունան պալատէ մուրագգամ 3 գալէմ կէօն ֆիյաթը մուրագգամէյէրի իլէ Թալիպլէրի եօհտէսինտէ օլուպ Թըշրինի սանինին 23ինճի ճումա իրթէսի կիւնինէ գատար միւնագասասը իճրա օլունարագ մէգզիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկկինտէն իթասընա վէ 25ինճի բազար իրթէսի կիւնի տախի 100տէ 5 թէնզիլաթընա Թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Նօ. 48 1—3

Իշպու 307 սէնէսի չիւպաթը նիհայէթինէ գատար լիւզումը օլտուգճա իթթիխազ օլունան նիւմունէսի վէճհ իլէ ալընմագ իւզրէ ասաքիրի Շահանէ իչիւն մէվգըի միւնագասաեա վազ օլունան չաեըն պէհէր գըյէսի ճէտիտի մէճիտիյէ 20 ղրուշ հիսապը իլէ 14 ղրուշա Թալիպի եօհտէսինտէ օլուպ Թըշրինի սանիի Ռումինին 26ընճը սալը կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլիպ, իրթէսի կիւնիւ 100տէ 5 թէնզիլի գապուլ օլունաճաղընտան, ֆիյաթը մէգզիւրէտէն թէնզիլաթ իթասը իլէ մէգզիւր չաեըն իթասընա Թալիպ օլանլարըն վագթը մէգզիւրէ գատար մագամը վալայի Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։

Նօ. 50 1—3

Ապրօվա վէ Անատոլու Ֆէնէրի իլէ Բօյրագ Վէքիլ Պրունու գալէլէրինտէ պուլունան ասաքիրի Շահանէնին նանը ազիզ Թայինաթլարը իչիւն հէր պիր մէսարիֆի քէնտիսինէ այիտ օլմագ իւզրէ վիրիլէճէք 100 գըյէ տագիգէ 121 գըյէ նանը ազիզ Թաազ իլէ իթասը Թալիպի եօհտէսինտէ օլուպ, Թըշրինի սանինին 26ընճը կիւնիւ պիլ միւզայէտէ գարարը վիրիլէճէկկինտէն, զամ իլէ իթասընա Թալիպ օլանլարըն մագամը վալայի Սէրասքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Նօ. 51 1—3

Օ ԲԱՆԹԷՈՆ ‖ AU PANTHEON

ԳԱԼՖՕՐՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐՔ

Բերա Մեծ Փողոց թիւ 345 Պօն Մարշէի դիմացի կողմը

Գալֆօրուլօ եղբարք պատիւ ունին ծանուցանել հասարակութեան թէ Փարիզէն ստացած են եղանակին նորելուկներու իրենց մթերքն, որ է կանանց զգեստներու համար մետաքսեայ և բրդեայ շատ գեղեցիկ կտաւներ, Գօֆրէ, Պօտէ, նոր տեսակ կերպասներ կրկնոցի համար, վերջին նորաձեւութեանց համաձայն և Կօնֆէքսիօնի համար ընտիր հաւաքածոյ մը, որք են տեսակ տեսակ Բօնմանթոներ, կրկնոցի Կօնֆէքսիօնի համար փետուրներ, կօճակներ, տանթէլաներ և հազար տեսակ ուրիշ նոր եւ ճաշակաւոր վայելուչ առարկայներ, ինչպէս նաեւ ֆրանսական ճարտարարուեստին արտադրութիւնն եղող գեղեցիկ բազմատեսակ նիւթեր։

Գալֆօրուլօ եղբարց վաճառատունն, որ ծանօթ է հասարակութեան, վերջերս փոխադրուած է Մեծ Փողոց թիւ 345, Պօն Մարշէի դիմացի կողմը, Հելլենական հիւպատոսարանին կից։ Այս առթիւ նոր հասած ապրանաց գիները նշանակուած են խիստ աժան և խիստ զեղչեալ։

12—20

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգղ. Ոսկի 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետեարք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն :

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 18,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար :

11

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և մեծագոյն դիւրութեամբ ստորագրելոց, որք ունին լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն :

Հ. ՍՈՒՐԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց

Թիւ 11 և 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական Թղթատան վերեւ :

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ եւ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Փռանք	8,000,000
Պահեստի դրամ ցմերջ յունիս 1890	»	6,165,860
Տարեկան հասոյթ	»	14,135,925

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մեծերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք :

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՌԱՆՔՖՕՌԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ փռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ փռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև Թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք : Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկ. [illegible] միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 փռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, Անանիատիս խան. 12, 13, 14.

16

ՊԱԶԱՐ ԱԼՄԱՆ

(388, Բերա Մեծ փողոց, 388)

Ընդարձակած ըլլալով իր հաստատութիւնն նորակառոյց շէնքով մը Տանտրէա Բասաժին մէջ, կը հրաւիրէ իր բազմաթիւ յաճախորդներն ու արգոյ հասարակութիւնը որ բարեհաճին այցելել նոր վաճառանոցները (մուտքը միշտ Մեծ-Փողոցէն)։ Հոն կը գտնուին ամեն տեսակ կահ կարասեաց մեծ մթերք, յոյժ խնամեալ և տոկուն պատրաստութեամբ. գրասեղաններ, մատենադարաններ, դարակներ, աթոռներ, ուտելարաններ և սեղաններ ճաշասրահներու համար, թէյի և խաղի սեղաններ, աստիճանաւոր դարաններ, և ճոխ հաւաքածոյ մը Լիւքսի կարասեաց. Պազար Ալմանի վաճառանոցները կը պարունակեն ամենէն ընդարձակ մթերքն կաղանդի նուէրներու համար. խաղալիկներ, ծննդեան ծառեր, անուշեղէններ, գաւազաններ, հովանոցներ, հովահարներ, ձեռնոցներ, փողկապներ, անուշահոտութիւններ, նեսեսեռներ, գոհարեղէններ, ալպոմներ, մարոքինըրի, անօթներ, պատի ժամացոյցներ, բազմատեսակ աշտանակներ, լամպարներ, ըմպելեաց արկղիկներ, պղպատեայ նիւթեր, արոյրէ նիւթեր, հայելիներ, ափսէներ, յամպարէ ծխափողի բերանոցներ, կողովներ, շաքարեղինաց տուփեր, և շատ մը ուրիշ նիւթեր.

Ա. ՄԱՅԷՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ

ԱՐԱՆՑ ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՄԱՆՉ ՈՒ ԱՂՋԻԿ ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

Բէրա, Թիւնէլի հրապարակը, Թէքքէի դիմաց
եւ ի Պոլիս, կամուրջին գլուխը։

Յ'Եւրոպա գտնուած մեր գործարաններուն եղած մեծաքանակ յանձնարարութիւնք սկսած են ղրկուիլ, որք են աշնան եւ ձմրան եղանակներուն յատուկ արանց, կանանց և փոքր աղջկանց համար հանդերձեղէնք. Մեր ապրանքները վայելուչ ձեւի. ազնուութեան և գնոց աժանութեան համար կը մրցին համանման վաճառատանց հետ. Կանանց յատուկ տեղեր ևս կան.

Մայեր վաճառատունն իր հաստատման թուականէն ի վեր իւր վաճառած հագուստներուն ընտիր տեսակէն ըլլալուն շնորհիւ Պոլսոյ բոլոր ժողովրդեան գնահատման արժանացած է և այդ գնահատումէն քաջալերեալ աշնան եղանակին համար աժան և տոկուն հագուստներ բերել տալով, աշխատած է գերազանցել հանդերձեղինաց միւս վաճառատունները.

ԵՌԱՑԵԱԼ ԱՆԹԻԲԻՐԻՆ

ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼԻ

ԸՆԴԴԷՄ ԳԼԽՈՅ ՑԱՒԵՐՈՒ, ԾՈՎԷ ԲՌՆՈՒԵԼՈՒ
ԳԵՐԱԶԱՆՑ ԴԱՐՄԱՆ ԻՆՖԼՈՒԷՆՑԱՅԻ ԵՒ ՏԱՆԿԻ

Օսիտ Գաւազոնիքը կը փարատէ դեղին գործածութեան յառաջ բերած խիթերն և սրտի խառնուքը. ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼ ԵՒ ԸՆԿ. ի Բարիզ, եւ դեղատանց մէջ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլէ և Պաթումի մէջ կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Սէյլօտ որ դեկտ. 9ին Մարսիլիայէն և դեկտ. 16ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի.

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Վօժ որ պիտի մեկնի դեկտ. 7ին.

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 250 Ֆրանք
Բ. » 178 »

[illegible]

Նաւուղչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸԳՈՒԼ
Մումհանէ Սիթէ Ֆրանսէզ

5

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Որոյ շոգենաւերն երկու անգամ կը բանին Լիվէրբուլէ և Սեւ-ծովու մէջ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումբրիա	7718	Գադալոնիա	4845
Էդրուրիա	7718	Պոթնիա	4531
Սէրվիա	7391	Սամարիա	3574
Աւրանիա	7268	Մարաթոն	2403
Բաւոնիա	5587	Ատլաս	2393
Սեֆալոնիա	5517	Սարակոսա	2166
Կալլիա	4809	Թարիֆա	2246
Սիթիա	4557	Բալմիրա	2144
Ալեքբօ	2,43	Թրինիտատ	899
Քէտար	1876	Մօրոգգօ	1855
Շէրպուրկ	1614		

Ալեքբօ շոգենաւը, կը սպասուի Լիվըրբուլէ դէպ ի 10 դեկտեմբերի :

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ գործակալ
Thomas C. Joly
Ալիքսիատիս խան Թիւ 11
17 Ղալաթիա

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՌՈՒՍԱԼ ԷՔՍՉԷՆՃ

ԱՍԻՒՐԱՆՍ ՔՕՌՓՕՐԷՇԸՆ

ԱՄԵՆԷ ՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԷ ՄԵԾ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1720 ԻՆ

Դրամագլուխ աւելի քան	Անգլ. ոսկի	4,000,000
Ցարդ հրդեհի արկածից համար տուած է	»	35,000,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ քարաշէն և փայտաշէն ամեն տեսակ կալուածներ, կահ կարասիք և ապրանք :

Վճարմունք ամենայն կանոնաւորութեամբ և ժամանդառանց որ եւ իցէ ՁԵՂՋԻ կը կատարուին :

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնուլ փափաքողք կը հրաւիրուին դիմել առ Ընդհանուր գործակալս Ճ. Վ. ՈՒԻԹԱԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Պահճէ Գաբու, Մէյտանճըք սօքաք, Ուիլթալ Խան.

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈԴԻ ՕՃԱՌԻԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ՉՈՒՏ ԻՒՂ,

Իբոֆոսֆիթ մը շօղի ու սօտայով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈԴԻ և ՊՈՈՒՆԻ ի Նիւ-Եօրք:

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, իբոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճողածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով:

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԻՐԵԱԼ 221

MERVEILLEUSE DÉCOUVERTE!

Plus d'ASTHME, Plus de SUFFOCATIONS

Les *Papiers*, les *Poudres*, les *Cigarettes*, à base de **narcotiques**, calment **momentanément** vos *souffrances épouvantables*, mais vous tuent *sûrement*.

ASTHMATIQUES!

Le SEUL CURATIF de l'ASTHME, Le SEUL REMÈDE INOFFENSIF qui GUÉRIT, c'est la

LIQUEUR DE L'ÉTOILE

du Chimiste **Lastes**, perfectionnée et préparée par Mario LECHAUX, Phn-Chte, 164, r. Ste-Catherine, BORDEAUX

Une intéressante Notice, contenant tous les renseignements sur la *médication* et de **nombreuses attestations** de son efficacité, est envoyée **gratis** et **franco** à tous ceux qui la demandent.

DÉTAIL : Dans toutes les bonnes Pharmacies.

COMP. RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Բշ. 25/7 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի.
Գշ 25/8 Աղեքսանդրիոյ ուղղակի սուրհանդակ, ժամ 5ին յետ միջօրէի. Պիրէոսի ճամբով
Դշ. 27/9 Սեվաստոպոլի սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին :
Դշ. 27/9 Սուրհանդակ դէպի փոքր Ասիոյ նաւահանգիստները մինչեւ Պաթում, առաւօտեան ժամը 11ին :
Եշ. 28/10 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի.

Ազդ.—Նոյն 26/8, երկուշաբթի օրը Կ. Պոլսէն դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող սուրհանդակը Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Թրիբոլի, Պէյրութ, Եաֆա, և Բոր-Սայիտ գացող շոգենաւուն. 10

Լ'ԷՔՕՆՕՄԻ ԷՆԹԷՌՆԱՍԻՕՆԱԼ

L'ECONOMIE INTERNATIONALE

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ, ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆ

Ապահովագրական փոխադարձ ընկերութիւն վասն
վերակազմութեան դրամագլխոյ

Հաստատեալ Գաղղիոյ Հանրապետութեան 1868 յունվար 22
հրամանագրոյն համեմատ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ ԸՆԴ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՂՂԻՈՅ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ

Ամեն ոք գիտէ խնայողութեան կարեւորութիւնը, բայց շատ անգամ դժուարանալով մեր խնայած և աւելցուցած ստակներն ընդունող յատուկ հաստատութիւններ կը կորսնցնենք դրամագլուխ մը կազմելու առիթն և հազար ու մէկ պատճառներ գտնելով՝ մեր խնայած ստակներն յումպէտս կը վատնենք.

Փոքր գումարներով դրամագլուխ մը կազմելն ալ դժուարին և գրեթէ անկարելի է, եթէ այսպիսի ընկերութեան մը հետ մասնաւոր կապակցութիւն մի չունենանք.

Ահաւասիկ «Լ'Էքօնօմի Էնթէռնասիօնալ» ընկերութիւնն որուն փոքր գումարներ, այսինքն ամիսը հինգ, տասը և յն վճարելով, ապագային մեր ձեռքը կ'ունենանք համեստ դրամագլուխ մը.

ԱՒԻԹԷՆ ՕԳՏՈՒԻՆՔ 265

Աւելի մանրամասն տեղեկութիւն ուզող և բաժանորդագրուիլ փափաքողները կը հրաւիրուին դիմել ի Սիրքեճի, Հանրային պարտուց պաշտօնատան դիմացը, Կիւլպէնկեան խան, Թիւ 26-27. ընդհանուր տնօրէն Բ. ՇԷՀԻՐԼԵԱՆԻ կամ ընդհանուր քննիչ ԱՆԻՔՏՈՍ ԱՀԱՐՕՆԵԱՆԻ.

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ի ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ 211 ԹԻՒ,
ԵՒ Ի ՂԱԼԱԹԻԱ ԼՍԿԻ ՍԱՆՏԸԳՃԸԼԱՐՕՔՃՈՒԼԱՐՓՈՂՈՑ, 77 ԹԻՒ
ԱՌԱՆՑ ՀԱՄՈԶՄԱՆ ԳՆԵԼՆ ԽԱԲՈՒԻԼ Է

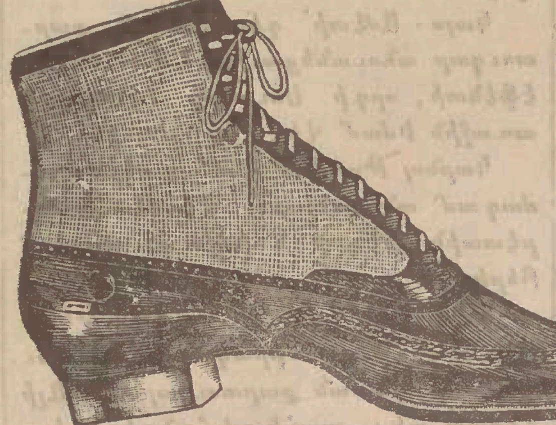

Քսան տարիէ ի վեր արհեստիս բարգաւաճմանը նախանձախնդիր մեր մեծարոյ յաճախորդներն գոհ ընելով, իրաւամբ մեծ քաջալերութիւն վայելեցի, եւ որովհետեւ յաճախորդացս շատերն Ղալաթիոյ կողմը կը գտնուին, ուստի պարտաւորեցայ վերոյիշանակեալ Թուով մասնաճիւղ մը բանալ՝ խոստանալով գործեալ կազմը տոկուն, նիւթն հաստատուն եւ ազնիւ, ձեւն ըստ ամենայնի եւրոպական, և գինն կարելի եղածին չափ աժան ընել. սակայն պէտք է գիտնալ թէ, մեր այս աժանութեան սկզբունքը ոչ թէ ոմանց նման անպիտան նիւթ գործածելով բաբել է, այլ եւ գլխաւորաբար նիւթերն եւրոպայէն ուղղակի բերել տալու, եւ խիստ քիչ շահելու չափաւորութեան վրայ հիմնեալ է:

Պոթին կալոշ	Ղր.	95	Սկարբին	Ղր.	52
Մանթարըլը Պօթին	»	75	Պարի սկարբին	»	45
Պոթին	»	67	Կոճակաւոր պոթին	»	75
Մոյկ	»	140	Կանանց մուճակ	»	35
Մոյկ և կալոշ	»	130	Կանանց սկարբին	»	40

Ապսպրուածներուն վրայ տասը դրուշ յաւելում կըլլայ.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1891, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46			
	Առաւօտ												Իրիկուն												
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 30	7 ...	7 30	7 50	8 30	9 ...	9 30	10 ...	10 30	11 ...	11 30	12 ...	1 30	2 ...	2 30	3 ...	4 ...	4 30	5 ...	5 30	6 ...	6 30	...	...	...
Գում-գաբու	6 39	7 9	7 39	8 8	8 39	9 9	9 39	10 9	10 39	11 9	11 39	12 9	1 39	2 9	2 39	3 9	4 09	4 39	5 9	5 39	6 09	6 39	...	...	...
Եէնի-գաբու	6 43	7 13	7 43	...	8 43	9 13	9 43	10 13	10 43	11 13	11 43	12 13	1 43	2 13	2 43	3 13	4 13	4 43	5 13	5 43	6 13	6 43	...	...	...
Տաւուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6 49	7 19	7 48	...	8 49	9 18	9 49	10 19	10 49	11 19	11 49	12 19	1 49	2 18	2 49	3 19	4 19	4 49	5 19	5 49	6 19	6 49	...	...	...
Եէտի-գուլէ	6 55	7 23	8 1	8 22	8 55	9 21	9 54	10 23	10 55	11 24	11 55	12 22	1 55	2 21	2 54	3 23	4 23	4 55	5 26	5 55	6 24	6 55	...	...	...
Մագրիգիւղ	7 9	7 33	8 12	8 39	9 6	...	10 4	10 33	11 6	11 36	12 05	...	2 06	...	3 04	3 36	4 33	5 06	5 39	6 06	6 34	7 06	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	7 18	...	8 21	8 52	9 15	...	...	...	11 15	11 47	...	...	2 15	...	...	3 45	...	5 15	5 48	6 16	...	7 15	...	...	...
Քիւչիւք Չէք.	...	...	...	9 2	...	...	...	...	...	11 55	...	...	...	...	...	...	...	...	...	6 24	...	...	...	...	...
....	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	51			
	Առաւօտ										Իրիկուն														
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէք.	...	6 50	...	...	...	...	...	...	...	...	...	12 50	...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 06	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	6 30	7 ...	...	8 ...	8 30	...	9 30	...	...	11 27	...	1 ...	...	...	2 30	...	4 ...	...	5 30	5 57	...	7 18	...	...	...
Մագրիգիւղ	6 40	7 10	7 39	8 11	8 40	...	9 40	10 10	10 40	11 38	12 24	1 10	...	...	2 40	3 10	4 10	4 40	5 40	6 10	6 40	7 43	...	...	...
Եէտի-գուլէ	6 52	7 22	7 50	8 23	8 52	9 26	9 52	10 22	10 52	11 52	12 44	1 22	1 52	2 26	2 52	3 22	4 22	4 52	5 52	6 22	6 52	7 57	...	...	...
Սամաթիա	6 56	7 26	...	8 27	8 56	9 29	9 56	10 26	10 56	11 56	12 48	1 26	1 56	2 29	2 56	3 26	4 26	4 56	5 56	6 26	6 56	...	...	...	...
Տաւուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի-գաբու	7 2	7 32	...	8 33	9 02	9 34	10 02	10 32	11 2	12 02	12 54	1 32	2 02	2 34	3 02	3 32	4 32	5 02	6 02	6 32	7 02	...	...	...	...
Գում-գաբու	7 8	7 38	7 59	8 38	9 08	9 38	10 08	10 38	11 8	12 08	12 58	1 38	2 08	2 38	3 08	3 38	4 38	5 08	6 08	6 38	7 06	8 06	...	...	...
Կ. Պոլիս	7 16	7 46	8 7	8 46	9 16	9 46	10 16	10 46	11 16	12 16	1 06	1 46	2 16	2 46	3 16	3 46	4 46	5 16	6 16	6 46	7 14	8 15	...	...	...
....	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառախմբից մէջ միայն կ'ընդունուին.

1